

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КРИВОРІЗЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет географії, туризму та історії
Кафедра географії та методики її навчання

«До захисту допущено»

Реєстраційний № _____

Завідувач кафедри _____ І.Холошин

«__» _____ 2022 р.

ГЕОГРАФІЯ СВІТОВОЇ ІНДУСТРІЇ ІГРАШОК

Кваліфікаційна робота
студентки групи ГОЕм-17
ступінь вищої освіти «магістр»
факультет географії, туризму та історії
спеціальності

014.07 Середня освіта (Географія)

Буян Марії Денисівни

Керівник:

кандидат геолого-мінерологічних наук,
старший науковий співробітник,
завідувач кафедри географії
та методики її навчання

Холошин Ігор Віталійович

Оцінка:

Національна шкала _____

Шкала ECTS ____ Кількість балів _____

Голова ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

Члени ЕК _____
(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

ЗАПЕВНЕННЯ

Я, Буян Марія Денисівна, розумію і підтримую політику Криворізького державного педагогічного університету з академічної доброчесності. Запевняю, що ця кваліфікаційна робота виконана самостійно, не містить академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Я не надавав(ла) і не одержував(ла) недозволену допомогу під час підготовки цієї роботи. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають покликання на відповідне джерело.

Із чинним Положенням про запобігання та виявлення академічного плагіату в роботах здобувачів вищої освіти Криворізького державного педагогічного університету ознайомлений(а). Чітко усвідомлюю, що в разі виявлення у кваліфікаційній роботі порушення академічної доброчесності робота не допускається до захисту або оцінюється незадовільно.

(підпис)_____

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
РОЗДІЛ I. АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ІГРАШОК..	6
1.1 Поняття «іграшка», класифікації іграшкових виробів	6
1.2 Історико-географічний аналіз розвитку іграшкової індустрії.....	10
1.3 Основні виробники в індустрії іграшок.....	16
Висновки до розділу 1.....	21
РОЗДІЛ II. ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОГРАФІЇ ІНДУСТРІЇ ІГРАШОК.....	22
2.1 Просторово-часовий аналіз ринку світової індустрії іграшок.....	22
2.2 Просторово-часовий аналіз ринку індустрії іграшок в Україні.....	27
Висновки до розділу 2.....	34
РОЗДІЛ III. ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ.....	36
3.1 Викладення теми у шкільній програмі.....	36
3.2 Викладення теми в програмі ЗВО.....	40
Висновки до розділу 3.....	42
ВИСНОВКИ.....	43
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	47
ДОДАТКИ.....	51
Додаток А.....	51
Додаток Б.....	55
Додаток В.....	56
Додаток Г.....	57
Додаток Г.....	58
Додаток Д.....	62
Додаток Е.....	63
Додаток Є.....	64

ВСТУП

Актуальність дослідження. Гра — це «робота» дитини, а іграшки — це знаряддя, якими діти користуються під час гри. Іграшки роблять більше, ніж розважають і займають дітей. Правильно підібрані вони повинні сприяти фізичному, психічному, соціальному та емоційному розвитку дитини. Гра загально визнана як життєво важлива частина навчання та зростання, а оскільки іграшки є настільки важливим компонентом гри, вони мають неочіненне значення для розвитку дитини в зрілого, впевненого дорослого.

Індустрія іграшок – це термін, який зараз використовується для позначення масової промисловості, пов’язаної з виготовленням іграшок для дітей. Раніше термін «іграшка» використовувався для позначення крихітних предметів, таких як гудзики та гачки. Оскільки це використання зараз витіснено, більшість посилань на індустрію іграшок у сучасному контексті стосуються іграшок дітей та підлітків.

Сьогодні іграшки не менше, ніж протягом історії цивілізації, віддзеркалюють час і культуру та забезпечують дітей інструментами, які допомагають їм ставитися до світу, в якому вони живуть. Сучасні виробники іграшок йдуть в ногу зі світом, що швидко змінюється, і пропонують дітям відповідні іграшки для задоволення та виклику їхнім творчим здібностям і уяві. Зростання ринку стимулюється відео, консолями та комп’ютерними іграми, причому індустрія також отримує вигоду від зростаючої бази дорослих споживачів, оскільки ця група проявляє більший інтерес до ігор як до популярного заняття дозвілля. Лідери галузі зосереджують свої маркетингові зусилля на старших дітей і дорослих, причому маленькі діти більше не вважаються основною цільовою групою населення галузі.

На сьогоднішній день ринок дитячих іграшок визначається активним розвитком в Україні та світі. Велика конкуренція між виробниками спонукає до розширення асортименту та покращення якості продукції, що спонукає до постійного аналізу і дослідження результатів діяльності індустрії.

Все вищенаведене свідчить про актуальність теми магістерського дослідження «Географія світової індустрії іграшок».

Мета дослідження. З'ясувати географічні особливості розвитку світової індустрії іграшок.

Досягнення поставленої мети передбачає виконання таких **завдань**:

1. Аналіз літератури щодо поняття «іграшка», її класифікацій.
2. Просторово-часовий аналіз ринку світової індустрії іграшок.
3. Просторово-часовий аналіз ринку індустрії іграшок України.
4. Розробка карт розвитку ринку іграшок в Україні та світі.

Об'єктом дослідження є світова індустрія іграшок.

Предметом дослідження є географічні особливості розвитку світової індустрії іграшок.

Методи дослідження. Для досягнення мети магістерської роботи і вирішення поставлених завдань будуть використовуватися такі групи методів:

- теоретичні (вивчення та узагальнення теоретико-методичного матеріалу з проблеми дослідження, аналіз і синтез, індукція і дедукція, порівняння);
- статистичні (методи математичної та статистичної оброблення й аналізу результатів експериментальної роботи)

Методологічну основу становлять дослідження питань щодо класифікацій та стану розвитку ринку у працях Т. Лубенця, Н. Бартрама, М. Бернштейна, Є. Фльоріної, А. Макаренко, С. Новосолової та Т. Паніманської. Також використанні такі документи як Директиви Європейського Парламенту і Ради 2009/48/ЄС від 18 червня 2009 року про безпечність іграшок та статистичні дані німецької компанії Statista, NPD Group, The Observatory of Economic Complexity та Держстату України.

Структура дослідження. Робота складається зі вступу, трьох розділів, восьми підпунктів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (55 позицій) та додатків (А-Є).

РОЗДІЛ І

АНАЛІТИЧНИЙ ОГЛЯД РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ІГРАШОК

1.1 Поняття «іграшка», класифікації іграшкових виробів

На сьогоднішній день відомо два значення терміну «іграшка»:

1) За визначенням Директиви Європейського Парламенту і Ради 2009/48/ЄС від 18 червня 2009 року про безпечність іграшок термін «іграшка» визначається як будь-яка продукція чи матеріали, розроблені чи явно призначені для використання з метою гри дітьми віком до 14 років [36].

2) За визначенням українського педагога та доктора педагогічних наук Семена Гончаренко термін «іграшка» визначається як предмет, створений для гри дітей, використовуються з метою всебічного, гармонійного розвитку особистості дітей, залучення їх до праці й відпочинку [33, стр.139].

Впродовж історії людства розвиненість суспільства, різноманітність матеріалів та приналежність до певної епохи визначали різні варіанти класифікацій іграшкових виробів. Розглянемо декілька з них за останнє століття.

За судженнями українського педагога **Т. Лубенця** іграшка має неабияку роль у розвитку молодшого покоління, за допомогою якої діти вчаться сприймати навколишнє середовище і реалізувати свій творчий потенціал. Тому у його роботах виділяється така класифікація іграшок [39, стр.73]:

- наслідувальні
- побутові
- для фізичного розвитку
- навчальні

При чому сам педагог висловлював цікаву думку щодо готових фабричних іграшок, які не несуть в собі нічого корисного через надмірну яскравість, шум та заглушення індивідуальності дитини.

У роботі **Н. Бартрама** [53] виокремлюється така класифікація:

- саморобні іграшки
- іграшки для казок і байок
- тварини в іграшках
- іграшки, що знайомлять з традиціями
- механічні іграшки

Радянський психофізіолог та фізіолог **М. Бернштейн** [50] запропонував своє бачення розподілу іграшкової продукції для дітей:

- іграшки для розвитку тіла
- іграшки для розвитку органів
- іграшки для розвитку розуму
- іграшки для розвитку характеру
- іграшки для емоційного розвитку
- іграшки для розвитку творчої особистості
- іграшки, які сприяють самоусвідомленню

Більш розширену класифікацію іграшок ми можемо побачити у роботах педагогині **Є. Фльоріної** [37, с. 150-180], яку вона запропонувала у 1935 році:

- **Моторно-спортивні і тренувальні іграшки** (м'яч, обруч, кеглі, пірамідки, мозаїка та ін.) – сприяють розвитку дитячого організму
- **Іграшка сюжетна, іграшка-образ**: люди, тварини, транспорт, меблі тощо.
- **Творчо-трудова іграшка** – напівфабрикати, з яких дитина сама створює образ і потім грається (різноманітні будівельні матеріали, конструктори, розбірні моделі).
- **Технічна іграшка**:
 - а) сюжетні іграшки, що знайомлять дітей із зовнішнім виглядом технічних предметів (підйомний кран, транспортер тощо);
 - б) іграшка, яка демонструє фізичні закони або процеси (іграшкові фотоапарати, калейдоскопи, моделі літаків тощо);

в) іграшка, розрахована на дитяче конструювання і технічне винахідництво (конструктори, будівельні матеріали і напівфабрикати).

- **Настільні ігри** – ігри, спрямовані на вирішення різноманітних дидактичних завдань: розвиток кмітливості, винахідливості, уваги, швидкого орієнтування у формі, кольорі, розмірі, логічного мислення (парні картинки, лото, шашки, шахи, ігри-подорожі тощо).
- **Весела іграшка** – іграшка, що призначена для забави, розваги.
- **Музичні іграшки** (пташки, що співають, брязкальця, цимбали, ксилофони та ін.).
- **Театральні іграшки** (персонажі тіньового і лялькового театрів, набори для ігор-драматизацій, іграшкові прикраси і т. ін.).

В свою чергу відомий радянський педагог і письменник **А. Макаренко** представив свою класифікацію іграшкових виробів для всебічного розвитку особистості дитини [40]:

- **Готові іграшки** – ознайомлюють дитину з навколишнім середовищем, розвивають уяву
- **Напівготові іграшки** – сприяють розвитку логічного мислення (кубики, конструктори тощо)
- **Іграшки-матеріал** – забезпечує творчу діяльність дитини (дерево, пісок, глина тощо)

Ще одну цікаву і найбільш наповнену класифікацію ми можемо прослідкувати у публікаціях радянської психологині **С. Новосьолової** [44]:

- **За принципом співвіднесення з різними видами ігор**: сюжетно-образні, дидактичні, спортивні, іграшки-забави
- **За ступенем готовності**: готові, збірні, заготовки
- **За матеріалом виготовлення**: дерев'яні, пластмасові, резинові, металічні тощо
- **За величиною**: маленькі, середні, великі

- **За функціональними можливостями:** без рухливих деталей, механічні, електроні тощо
- **За художньо-образним представленням:** реалістичні, узагальнені, конструктивні

І остання класифікація, яка представлена у науковій спільноті – класифікація нашої сучасниці, професорки педагогічних наук, **Т. Поніманської** (2006 р.), яка включає в себе [51]:

- **За станом готовності:** готові, збірно-розбірні, заготовки для іграшок-саморобок, набори різних матеріалів
- **За видом сировини:** дерев'яні, пластмасові, паперові тощо
- **За розміром:** дрібні – 3-10 см, середні – 10-50 см, великогабаритні – відповідно до росту дитини
- **За художньо-образним вирішенням:** реалістичні, умовні, конструктивні
- **За функціональними властивостями:**
 - 1) Прості, без рухливих деталей, з рухливими деталями
 - 2) Механічні, гідравлічні, пневматичні, магнітні
 - 3) Електрифіковані, радіофіковані тощо
 - 4) Електроні (на комп'ютерній основі)
 - 5) Набори іграшок які пов'язані між собою за призначенням або функціональною ознакою: ігрові комплекти.

Сучасні класифікації іграшок поділяють на декілька груп за різними педагогічними або функціональними напрямками. В Україні ж за Наказом МОН від 19.11.2017 діє Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для ЗДО [42-43], а саме:

- ляльки, предмети лялькового вжитку, побутова техніка та засоби зв'язку, фігурки, транспорт, техніка, інструменти, ігрові споруди;
- настільні ігри;
- іграшки для ігор з піском, водою, снігом, вітром;

- м'яконабивні іграшки;
- народні іграшки, механічні/інерційні іграшки, цифрові, з елементами живлення; сенсорні іграшки та ігрове обладнання;
- музичні, оптичні, конструкторсько-будівельні іграшки.

Також на сучасному міжнародному та українському економічному ринках класифікацію іграшок розподіляють за спеціальними найменуваннями, які представлені у списках GTIN (глобальний номер товарної одиниці) [17] та УКТ ЗЕД (Українська класифікація товарів зовнішньоекономічної діяльності) [5].

Таблиця 1.1

**Класифікація іграшок за спеціальними найменуваннями
GTIN та УКТ ЗЕД**

Класифікація	Код	Найменування
GTIN (UPC)	Parent Code 95039	Іграшки, їх частини, іграшкова зброя, інші іграшки
УКТ ЗЕД	Група 95	Іграшки, ігри та спортивний інвентар; їх частини та приладдя

1.2 Історико-географічний аналіз розвитку іграшкової індустрії

Умовно можна виділити **три етапи** розвитку іграшкової індустрії [2]:

- Античність
- Епоха Просвітництва
- Індустріальна ера та іграшки мас-маркету

Розглянемо трохи детальніше кожний з періодів.

Античність. Перша письмова історична згадка про іграшку була у 500 році до н. е. про грецьке йо-йо, виготовлене з дерева, металу чи

розфарбованої теракоти. Однак вважається, що ця іграшка набагато раніше виникла у Китаї. До того ж, іграшковий повітряний змій, який і досі популярний в Китаї, існував ще у 1000 році до н. е. [16]. В Індії глиняні фігурки тварин на колесах та інші їх зображення з'явилися приблизно у 2500 р. до н. е. Пізніше мідні та бронзові коні та слони були звичними виробами для ігор серед індійських дітей із заможних родин.

Взаємодія з іграшками проходила за двома основними напрямками: наслідувальним і повчальним. У багатьох культурах однією з перших речей, якої навчали молодь, було володіння зброєю, а проста палиця ставала прототипом військового озброєння, такого як мечі та рушниці. Більшість навичок, які використовувались під час війни та полювання, відпрацьовувались у різних типах ігор і видах спорту, які вимагали фізичних навантажень. Незважаючи на це, ігрові чи спортивні знаряддя, наприклад маленький лук та стріли, які давали хлопчикам у Стародавньому Римі, вважалися не іграшками, а зброєю [7].

Однією з найдавніших іграшок для дорослих і дітей є м'яч, який використовувався як у сакральних, так і в світських іграх. Інші форми іграшок також походили від магічних артефактів і фетишів, які відігравали визначну роль у первісних релігіях. Навіть сьогодні різдвяні ялинкові прикраси та великодні яйця є очевидними прикладами іграшок релігійного походження [7].

Реліквія давньої культури, лялька качіна індіанців пуебло, хоч і була священним предметом, діти за допомогою гри вивчали міфи та звичаї своєї культури. Насправді, у кожній епосі і культурі були свої мініатюрні версії людей. У колекціях Британського музею та Королівського музею Онтаріо в Торонто досі містяться ранні римські ляльки 3-го століття н.е., які виготовлені з льону та набиті папірусом [7].

Рухливі іграшки включають ще більшу різноманітність типів об'єктів. Цілком імовірно, що багато експериментів із основними фізичними принципами вперше були реалізовані у формі рухомих іграшок, відомих

завдяки літературному опису. Вибухова іграшкова зброя та ракети були розроблені на основі раннього використання пороху для феєрверків китайцями. Рівновага та противага, колесо, гойдалка, маятник, політ, відцентрова сила, магнетизм, пружина та багато інших пристроїв і принципів використовуються в іграшках [7].

Рухливі іграшки включають ще більшу різноманітність для фантазії. Декілька видів таких іграшок все ще поширені в Індії, наприклад, глиняні слони, які «п'ють» воду, і акробатичні ляльки на палицях. І цілком імовірно, що багато експериментів з різними фізичними законами вперше були реалізовані за допомогою рухомих іграшок. Якщо ж говорити про іграшки, як про інструмент практичного використання теоретичних знань, то прототипи вибухової зброї та ракет були розроблені на основі використання пороху для феєрверків китайцями. Рівновага та противага, колесо, гойдалка, маятник, пружина та багато інших пристроїв і принципів використовуються в іграшках для дослідження основних принципів взаємодії зовнішнього середовища з людиною [7].

Також, діти часто використовують підручні матеріали для виготовлення іграшок. Наприклад, діти в Папуа-Новій Гвінеї виготовляють пу-абу, іграшку, яка обертається, створену з плоского шматка дерева з отвором на кінці, до якого прив'язується шматок мотузки або трави, щоб іграшку можна було обертати для того, аби почути дзижчання. Багато ляльок, особливо перші ляльки, виготовлялися із звичайних матеріалів, таких як дерев'яний брусок, залишки тканини або шматочки кукурудзяного лущиння. Під тиском індустріалізації народна культура і традиції швидко зникають, але в багатьох країнах все ще можна знайти різноманітні саморобні іграшки [7].

Епоха Просвітництва. В цей період іграшки стали більш поширеними зі зміною ставлення до дітей і концепції дитинства загалом. Раніше діти вважалися маленькими дорослими, які вже повноцінно залучались до праці задля виживання родини. Як стверджував дослідник дитячої культури Стівен

Клайн, діти Середньовіччя не мали автономії, окремих статусів, привілеїв, особливих прав чи форм соціального поводження, які б цілком належали їм самим [13, с. 95-109].

Коли ці ідеї почали змінюватися в епоху Просвітництва, видування бульбашок із залишків мила стало популярною розвагою, як показано на картині Жана-Батиста-Сімеона Шардена «Мильна бульбашка» (1739), а також серед інших популярних іграшок — обручі, іграшкові візки, повітряні змії та ляльки. Також у 1750-х роках Джоном Джефферісом було створено багато настільних ігор, у тому числі «Подорож Європою» [9]. Гра була дуже схожа на сучасні настільні ігри; гравці рухалися по доріжці, кидаючи кубик, а перехід на різні місця карти або допомагав, або заважав гравцю [2].

У дев'ятнадцятому столітті західні цінності віддавали пріоритет іграшкам з освітньою метою, таким як головоломки, книги, картки та настільні ігри. Також були популярні іграшки на релігійну тематику, зокрема модель Ноевого ковчега з мініатюрними тваринами та предметами з інших біблійних сцен. Із зростанням добробуту середнього класу діти мали більше вільного часу, що призвело до застосування індустріальних методів виробництва іграшок [2].

Більш складні механічні та оптичні іграшки також були винайдені протягом дев'ятнадцятого століття. Карпенгер і Вестлі почали масове виробництво калейдоскопа, винайдений сером Девідом Брюстером у 1817 році, і протягом трьох місяців у Лондоні та Парижі було продано понад 200 000 одиниць. Компанія також змогла масово виробляти чарівні ліхтарі для використання в фантасмагоріях і різноманітних шоу, розробивши метод масового виробництва з використанням процесу друку на мідних пластинах. Популярні зображення на ліхтарях включали в себе королівських осіб, флору і фауну, а також географічні/рукотворні споруди з усього світу [20]. Сучасний зоотроп був винайдений у 1833 році британським математиком Вільямом Джорджем Горнером і популяризований у 1860-х роках [6]. Дерев'яні та порцелянові ляльки в мініатюрних лялькових будиночках

користувалися популярністю серед дівчат середнього класу, а хлопчики гралися іграшковими поїздами.

Індустріальна ера та іграшки мас-маркету. Золотий вік розвитку іграшок припав на індустріальну еру. Заробітна плата поступово зростала, дозволяючи навіть сім'ям робітничого класу купити своїм дітям іграшки, а індустріальні технології точного машинобудування та масового виробництва могли задовольнити зростаючий попит. Все більше звертається увага на важливість повноцінного та щасливого дитинства для майбутнього гармонійного розвитку дітей. Франц Кольб, німецький фармацевт, винайшов пластилін у 1880 році, а в 1900 році почалося комерційне виробництво матеріалу як дитячої забавки. Френк Хорнбі був лідером у розробці та виробництві іграшок і відповідав за заснування трьох найпопулярніших ліній іграшок двадцятого століття: Messano, Hornby Model Railways та Dinky Toys [2].

Мессано являло собою систему конструювання моделей, яка складалася з багаторазових металевих смуг, пластин, кутових балок, коліс, осей і шестерень, з гайками та болтами для з'єднання частин і дозволяла будувати різні робочі моделі та механічні пристрої. Компанія Dinky Toys стала піонером у виробництві литих іграшок у вигляді автомобілів, поїздів і кораблів. Британська компанія зробила революцію у виробництві іграшкових солдатиків, винайшовши процес порожнистого лиття свинцю в 1893 році [12] – продукція компанії залишалася галузевим стандартом протягом багатьох років.

Стали популярними і головоломки. У 1893 році англійський юрист Анджело Джон Льюїс, який писав під псевдонімом професора Хоффмана, написав книгу під назвою «Пазли старі та нові» [4]. Вона містила понад 40 описів головоломок із різноманітними механізмами розгадок. Ця книга перетворилася на довідник для головоломок і була дуже популярною в той час. Головоломка Танграм, родом з Китаю, поширилася в Європі та Америці в 19 столітті.

У тандемі з розвитком масового виробництва іграшок реалізувалися ідеали Просвітництва про права дітей на освіту та дозвілля. Наприкінці 18-го та на початку 19-го сторіччя багато сімей відсилали своїх дітей працювати на фабрики та інші місця, щоб звести кінці з кінцями – так само, як їхні попередники[18]. Проте експлуатація та жорстоке поводження з дітьми, з якими працювали власники бізнесу, у цей період мало змогу документуватись та публікуватись у газетах, тому країни західного світу прийняли ряд законів, які забороняють дитячу працю [14]. Цей законопроект повністю закріпив ідею, що дитинство – це час для дозвілля, а не для роботи, а з дозвіллям з'являється більше місця для споживчих товарів, таких як іграшки [11].

Під час Другої світової війни деякі нові типи іграшок були створені випадковими інноваціями. Після спроби створити заміну синтетичному каучуку американець Ерл Л. Уорік випадково винайшов «горіхову замазку» під час Другої світової війни. Пізніше Пітер Ходжсон визнав потенціал виробу та запакував її під брендом Silly Putty. Подібним чином сучасний пластилін Play-Doh спочатку був створений як очищувач шпалер [3].

Після Другої світової війни, коли суспільство ставало все більш заможним і з'являлися нові технології та матеріали (наприклад, пластик) для виробництва іграшок, тому вони ставали дешевшими та більш розповсюдженими. У цей момент фірмові іграшки набули широкого поширення в США – нове явище, яке допомогло масово виробляти іграшки на ринок для дітей [3].

Серед більш відомих продуктів 1950-х років була лінія різнокольорових конструкторів датської компанії Lego, кубик Рубіка та ляльки Барбі [1]. У наш час існують комп'ютеризовані іграшки, які можуть розпізнавати та ідентифікувати об'єкти, голос власника та обирати серед сотень попередньо запрограмованих команд [32].

1.3 Основні виробники в індустрії іграшок

Світова індустрія іграшок має високу конкуренцію між великими корпораціями, але і дає можливість приєднатись до бізнесу за початковими вимогами. Але головна проблема полягає в тому, що виробники традиційних іграшок бачать зростання конкуренції з боку цифрових ігрових продуктів та цифрових медіа. Відіграє багато факторів щодо зниження популярності традиційних іграшок, і одним з найвагоміших – старіння суспільства, особливо це можна прослідкувати у країнах ЄС та США. У Китаї навіть через припинення політики однієї дитини, поряд із зростанням доходів, все одно спостерігається різке скорочення дитячого населення.

Споживачі досить чутливі до ціни. Це означає, що виробники значною мірою стикаються з вартісною та ціновою конкуренцією. Ця конкуренція щодо витрат відображається у виробничій стратегії виробників, причому багато виробників передають виробництво в Китай та інші азіатські країни для зниження витрат виробництва.

Якщо брати дані конкуренції нинішніх реалій, то німецька компанія Statista що спеціалізується на ринкових та споживчих даних, у 2021 році [21] зробила висновок, що данський виробник іграшок, відомий як LEGO, мав найвищий річний дохід серед вибраних компаній із виробництва іграшок, заробивши того року приблизно вісім з половиною мільярдів доларів США. У фінансовому році, що закінчився 31 березня 2022 року, Bandai Namco заробила близько 7,3 мільярда доларів США, що поставило японську компанію на друге місце (рис.1.1)

Розглянемо трохи детальніше основні компанії індустрії:

LEGO. Приватна компанія з виробництва споживчих товарів, що займається виробництвом і розповсюдженням широкого спектру іграшок, відеоігор та онлайн-ігор. Вона також пропонує продукти для розвитку творчості дітей, а також інноваційні ігри та методи навчання. У 2019 році Lego була однією з найбільших компаній у світі з виробництва іграшок, випереджаючи такі компанії, як Mattel і Hasbro. Продукція компанії

продається в більш ніж 130 країнах світу. Компанія разом зі своїми дочірніми компаніями працює в Європі, Америці, Африці, Азії та Австралії.

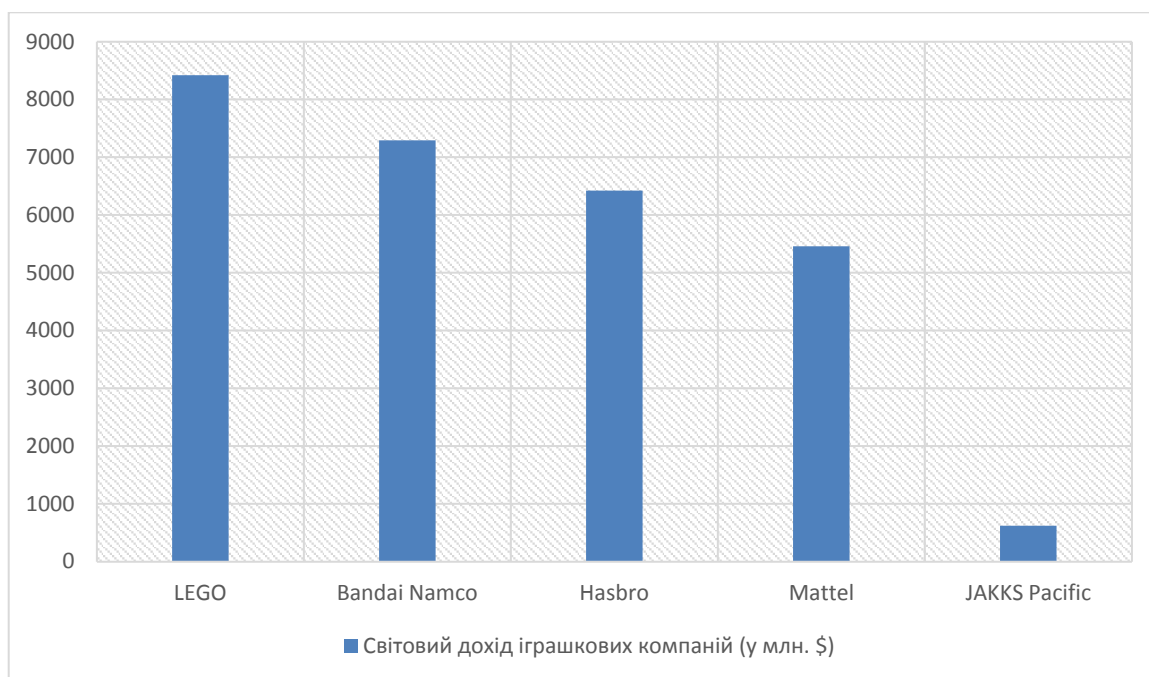

Рис.1.1 Світовий дохід іграшкових компаній (млн.дол.)

Компанія є співвласником мережі тематичних парків Lego разом із Merlin Entertainments. Зараз мережа складається з шести курортів: Legoland Billund, Legoland Windsor, Legoland Deutschland, Legoland Malaysia, Legoland California і Legoland Florida. LEGO Group продовжує розширювати свою глобальну присутність, охоплюючи дітей у кожній країні світу. Станом на 2018 рік LEGO увійшла в десятку найбільш авторитетних компаній у світі [21].

Bandai Namco Entertainment Inc. Глобальна компанія з виробництва ігор та іграшок, заснована у Токіо, Японія. Підприємство є результатом злиття, яке відбулося в середині 2000-х років між Bandai і Namco, двома японськими ігровими компаніями, які вже добре зарекомендували себе в усьому світі. Сьогодні Bandai Namco володіє кількома франшизами та інтелектуальною власністю (IP) і є одним із найбільших видавців відеоігор та виробників іграшок у Японії та в усьому світі.

Незважаючи на те, що Bandai Namco виробляє різні види продукції, найбільшими сегментами компанії є підрозділ цифрових розваг, який створює мобільні додатки та домашні відеоігри, а також бізнес-підрозділ іграшок та розваг для хобі. Від Гачапона і Тамагочі до предметів колекціонування та екшн-фігур, японське виробництво виготовляє багато видів розваг для молодих споживачів. Значна частина доходу отримується за рахунок продажу ліцензованих товарів із відомих аніме-франшиз, включаючи Digimon, Dragon Ball та One Piece. У попередньому фінансовому році Bandai Namco фактично заробила близько 95 мільярдів японських ієн (близько 860 мільйонів доларів США) від свого довготривалого внутрішнього IP, відомого як Mobile Suit Gundam, що робить його другим за цінністю брендом компанії після Dragon Ball [21].

Hasbro. Глобальна компанія з ігор і розваг, яка прагне зробити світ кращим місцем для всіх дітей, шанувальників і сімей. Компанія пропонує глобальній аудиторії захоплюючі враження від бренду за допомогою споживчих товарів, зокрема іграшок, ігор та розваг.

Портфоліо компанії з приблизно 1500 брендів включає Magic: The Gathering, Nerf, My Little Pony, Transformers, Play-Doh, Monopoly, Dungeons&Dragons, Power Rangers, Peppa Pig, а також провідні бренди-партнери [21].

Mattel. Компанія з виробництва іграшок, заснована в 1945 році зі штаб-квартирою в Ель-Сегундо, Каліфорнія, яка виробляє та продає дитячі іграшки, такі як ляльки, фігурки, ігри та головоломки, іграшкові транспортні засоби та молодіжну електроніку. Серед брендів, якими володіє Mattel, є Barbie, Hot Wheels, Fisher-Price і Matchbox. У 2021 році Mattel отримав близько п'яти з половиною мільярдів доларів США, трохи поступаючись Lego та деяким іншим конкурентам, серед яких Bandai Namco та Hasbro.

Американська компанія має офіси та приміщення в десятках країн по всьому світу, включаючи дочірні компанії з маркетингу та продажу в Азії, Європі та Латинській Америці. Її виробничі підприємства розташовані в

багатьох місцях, включаючи Китай, Індонезію та Мексику. У 2001 році Mattel закрила свій останній виробничий завод у Сполучених Штатах, який був розташований у Мюрреї, штат Кентуккі.

При цьому Північна Америка залишається найбільшим і найважливішим ринком збуту Mattel. У 2021 році Mattel заробив близько 3,2 мільярда доларів США лише на ринку Північної Америки [21].

Jakks Pacific, Inc. Американська компанія, яка розробляє та продає іграшки та споживчі товари, а також ряд продуктів, які мають численні ліцензії на дитячі іграшки. Компанія названа на честь її засновника Джека Фрідмана, який раніше заснував LJN і THQ і очолював компанію, поки не пішов у відставку з посади генерального директора та голови після 31 березня 2010 року, за місяць до своєї смерті 3 травня 2010 року.

Jakks виробляє фігурки, електроніку, ляльки, одяг, рольові ігри, костюми на Хеллоуїн, дитячі меблі, транспортні засоби, плюш, набори для художньої діяльності, сезонні товари, дитячі та дошкільні, будівельні іграшки та іграшки для домашніх тварин, що продаються під різними власними брендами, включаючи Jakks Pacific, Creative Designs International, Road Champions, Fun noodle, Go Fly a Kite, Jakks Pets, EyeClops, Plug It In & Play TV Games (які вийшли в 2002 році), Girl Gourmet, Kids Only!, Tollytots і Disguise. Jakks є ліцензіатом кількох сотень торгових марок, включаючи Disney, Star Wars та Nintendo [21].

Якщо ж брати до уваги **український ринок виробників іграшок**, то зараз працює близько сотні підприємств, зайнятих виробництвом іграшок.

Левову їх частку становлять малі приватні підприємства, які виробляють пластмасові або м'яконабивні іграшки. Великих спеціалізованих фабрик буквально одиниці.

Найбільшими виробниками дитячих іграшок в Україні є компанії:

Тигрес-Люкс. Виробник м'яконабивних та пластмасових іграшок та ексклюзивний представник в Україні світових брендів Wader, Canpol babies та LOVI [48].

Інтелком. Одна з провідних компаній у сфері виробництва дитячих пластмасових іграшок в Україні, представлена на ринку під торгівельною маркою ТМ «ТехнОК» [47].

Кубіка. Лідер українського ринку дерев'яних іграшок та картонних пазлів. Рітейл-партнери в 27 країнах [45].

Київська фабрика іграшок «Енергія Плюс». Національний виробник дитячих настільних, логічних, навчальних ігор, пазлів та ін. [49].

ТМ «Doloni-Toys». Компанія пропонує широкий асортимент різних видів безпечних і цікавих іграшок та товарів для дітей, такі як дитячі будиночки, гірки для катання, різнокольорові конструктори, іграшки для піску, машинки, мотобайки тощо [46]

Kidsori Toys. Виробник настільних ігор та розвиваючих іграшок для дітей [52].

Переважає більшість українських виробників працює на імпортованих сировині та обладнанні.

Висновки до розділу 1

У першому розділі розглядалися питання визначення поняття «іграшка», яка описується як вироби з різних типів матеріалу для гри та всебічного розвитку дітей.

Було розглянуто питання класифікації іграшок, авторами яких виступали такі вчені як Т. Лубенець, Н. Бартрам, М. Берштейн, Є. Фльоріна, А. Макаренко та Т. Паніманська. Також був розглянутий Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для ЗДО, рекомендований Міністерством освіти та науки України. Також були переглянуті класифікації іграшкових товарів за спеціальними найменуваннями, які представлені у списках GTIN та УКТ ЗЕД, що дало змогу виділити основні групи для визначення продукції. У ході дослідження теоретичного матеріалу було виявлено закономірність розвитку уявлення про іграшку, її функції та призначення у дитячих розвагах.

Досліджувалось також питання історико-географічного розвитку іграшкової індустрії, де можна умовно виділити **три етапи**: *античність, епоха Просвітництва, індустріальна ера та масові іграшки*.

Найбільший розвиток виникнення і виробництва нових видів іграшок припав на індустріальну еру, але ми також можемо прослідкувати, як деякі типи іграшок з періоду античності досі залишаються популярними і у наш час (йо-йо).

Також досліджувалось питання основних виробників іграшок на світовому та українському ринках збуту. Взагалом, велику частку світового ринку займають знайомі всім нам ще з дитинства компанії LEGO, Mattel, Hasbro, Bandai Namco та Jakks Pacific, Inc.

Але в нашій країні теж є компанії-виробники, які займаються виготовленням та навіть експортом іграшкової продукції за кордон, до яких належать: ТОВ Тигрес-Люкс, ТОВ Інтелком, ТМ Кубіка, Київська фабрика іграшок «Енергія Плюс», ТОВ Kidsqo, ТМ «Doloni-Toys» тощо.

РОЗДІЛ II

ДОСЛІДЖЕННЯ ГЕОГРАФІЯ ІНДУСТРІЇ ІГРАШОК

2.1 Просторово-часовий аналіз ринку світової індустрії іграшок

Відповідно до останнього глобального звіту про іграшки NPD Group [15], світовий ринок продажів іграшок сягнув 104,2 мільярда доларів у 2021 році, що на 13% більше порівняно з 2020 роком, що робить цей показник найкращим за останні 10 років.

Таблиця 2.1.

Загальний дохід світового ринку іграшок з 2018 по 2021 рік

Рік	Обсяг світового ринку, млрд. дол.
2018	90
2019	92,4
2020	96
2021	104,2

Як і в 2020 році, рушійною силою зростання були розвинені країни, причому один з найбільших показників показали США, де спостерігалось зростання на 15% порівняно з попереднім роком. Ринки, що розвиваються, почали відновлюватися у 2021 році, але не зуміли подолати падіння 2020 року або досягти рівня продажів до пандемії [15].

Незважаючи на зростання продажів у 2021 році, азіатський ринок залишився позаду продажів у 2019 році, причому розрив між Північною Америкою та Азією збільшився в п'ять разів порівняно з 2019 роком. Однак, навіть з повільним відновленням, Азія є другим регіоном за темпами зростання порівняно з 2016 роком, збільшуючись 11%. У Північній Америці спостерігається найшвидше зростання, з 2016 року зростання на 51% [15].

Зростання було зумовлене високими показниками 10 найбільших ринків, причому ці 10 країн представляють 76% світових продажів у 2021

році. Ринок іграшок залишається дуже зосередженим у США та Китаї, на обидва припадає близько 50% світових продажів [15].

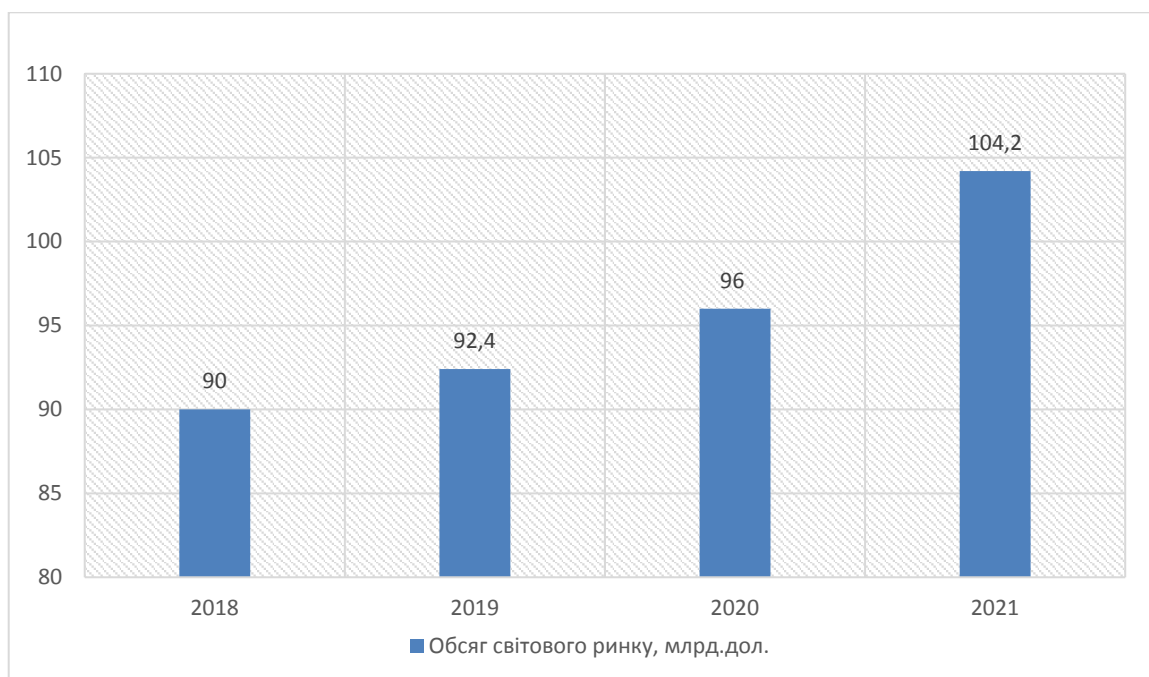

Рис. 2.1. Загальний дохід світового ринку іграшок з 2018 по 2021 рік

Глобальні витрати на дитину віком від 0 до 9 років зросли до 59 доларів США з 56 доларів США у 2020 році. Витрати на дитину в Азії, Африці та Південній Америці залишаються нижчими за середній світовий рівень [15].

Безпрецедентне зростання світового ринку іграшок у 2021 році було зумовлене продажами в розвинених країнах, які були краще підготовлені до боротьби з пандемією COVID-19 завдяки сильній державній підтримці, а також легшому та ранньому доступу до вакцинації.

Глобальні експортери (додатки А-Г). У 2019 році провідними експортерами іграшок стали Китай (31 136 836,11 тис. дол. США), Чехія (2 691 957,13 тис. дол. США) та Німеччина (2 360 555,81 тис. дол. США) [25].

У 2020 році найбільшими експортерами іграшок були Китай (33 482 981,44 тис. доларів США), Чехія (2 901 701,54 тис. доларів США), Німеччина (2 460 004,99 тис. доларів США) [26].

У 2021 році найбільшими експортерами іграшок стали Китай (46 118 844,67 тис. дол. США), Чеська Республіка (3 384 334,55 тис. дол. США), Німеччина (2 744 245,90 тис. дол. США) [27].

Як ми можемо побачити з поданих даних, безумовним світовим лідером протягом трьох років залишається Китай. Користуючись дешевою робочою силою країни, Китай домінує у світовій індустрії виробництва іграшок протягом кількох десятиліть. Понад 70 відсотків китайського експорту іграшок надходить з провінції Гуанчжоу, де розташована більшість виробників. Виробники іграшок у Китаї зазвичай працюють як OEM (Original Equipment Manufacturers), чії продукти потім брендуються та продаються під іменами інших компаній [23].

Незважаючи на стабільне зростання експорту іграшок, китайська галузь стикається з гострою конкуренцією в останні роки через зростання вартості робочої сили. Спалах коронавірусу у 2020 році ще більше спонукав багатьох світових компаній, що займаються виготовленням іграшок, перенести виробництво додому. У відповідь на це китайські виробники іграшок змінили маркетингову стратегію та позиціонування. Наприклад, багато китайських компаній, що займаються виробництвом іграшок, розробили власні права інтелектуальної власності, а деякі започаткували транскордонну електронну торгівлю.

Також до трійки лідерів входять такі країни як Німеччина та Чехія. Це пояснюється двома основними факторами:

- 1) економіки двох країн є високорозвиненими та конкурентоспроможними;
- 2) обидві країни є технологічно розвинутими у галузі іграшкової індустрії порівняно з іншими країнами Європейського Союзу.

Ще факторами, які рухають німецький ринок іграшок, є зростання наявного доходу та випуск екологічно чистих іграшок. Найуспішнішими виробниками іграшок за доходами від продажів у Німеччині були LEGO та Ravensburger, які зосереджуються на вимогах до екологічно чистих і високоякісних іграшок [19].

Якщо ж аналізувати загальну динаміку експорту по світу, то можна побачити, поступового відбувається зменшення кількості експортерів (від 149 країн у 2019 році до 134 країн у 2021 році). Знову ж таки, це пов'язано з всесвітньою пандемією COVID-19 і з готовністю країн бути конкурентоспроможними навіть у таких умовах.

Глобальні імпортери (додатки Г-Є). У 2019 році найбільшими імпортерами іграшок були США (15 387 285,54 тис. доларів США), Німеччина (3 399 220,63 тис. доларів США), Великобританія (2 728 911,39 тис. дол. США), Японія (2 299 262,84 тис. дол. США) [28].

У 2020 році найбільшими імпортерами іграшок стали Сполучені Штати (14 361 029,19 тис. дол.), Німеччина (3 448 952,54 тис. дол. США), Велика Британія (2 702 047,95 тис. дол. США), Франція (2 171 541,47 тис. дол. США) [29].

У 2021 році найбільшими імпортерами іграшок були США (19 680 481,16 тис. доларів США), Німеччина (4 120 059,32 тис. доларів США), Сполучене Королівство (2 918 738,04 тис. дол. США), Франція (2 698 251,02 тис. доларів США) [30].

Як ми можемо побачити з наведених вище даних, найбільшими імпортерами іграшок є Сполучені Штати Америки та Німеччина. Таку політику цих двох країн можна пояснити тим, що більшість виробництв іграшкової індустрії винесені за кордон (наприклад, у той же Китай чи В'єтнам).

Також на ринку іграшок у Сполучених Штатах спостерігалось значне зростання покупців із високим і середнім доходом, що призвело до появи великого асортименту іграшок для домашнього користування. Під час пандемії COVID-19 продажі іграшок та ігор зросли завдяки онлайн-шопінгу.

В свою ж чергу, у Великобританії основними причинами високої частки імпорту є те, що індустрія іграшок дуже трудомістка для загального ринку країни, цей сектор вимагає великих інвестицій у нові інструменти та технології виробництва.

Прогнози. Очікується, що з 2022 по 2030 рік він зростатиме на 4,7% у середньому на рік (рис.2.2) [10]. Галузь розширюється завдяки різноманітним факторам, наприклад, батьківським вимогам. Підвищений інтерес до нових іграшок, відродження звичайних іграшок і відеоігор, усвідомлення когнітивних переваг конструювання іграшок і експоненціальне розширення мобільних ігор. Також очікується, що ринок буде стимулюватися зростанням популярності традиційних видів відпочинку серед молоді.

Таблиця 2.2

Прогноз обсягу світового ринку в період наступних 10 років

Рік	Обсяг світового ринку, млрд. дол.
2020	278
2021	291,72
2022	305,42
2023	319,75
2024	334,78
2025	350,52
2026	366,99
2027	384,23
2028	402,29
2029	421,20
2030	441

Компанії активно змінюють пропозиції своїх продуктів, відкриваючи електронні магазини та продаючи продукти через платформи електронної комерції, такі як Amazon, Walmart Online та eBay, серед інших регіональних платформ, оскільки онлайн-платформи стали життєздатною та економічно ефективною альтернативою фізичному маркетингу. У березні 2020 року продажі на Amazon компаній іграшок Кертиса Макгілла та Скотта Хоудашелла зросли на 4000% порівняно з аналогічним періодом минулого року, тоді як продажі в магазинах Walmart зросли на 100%.

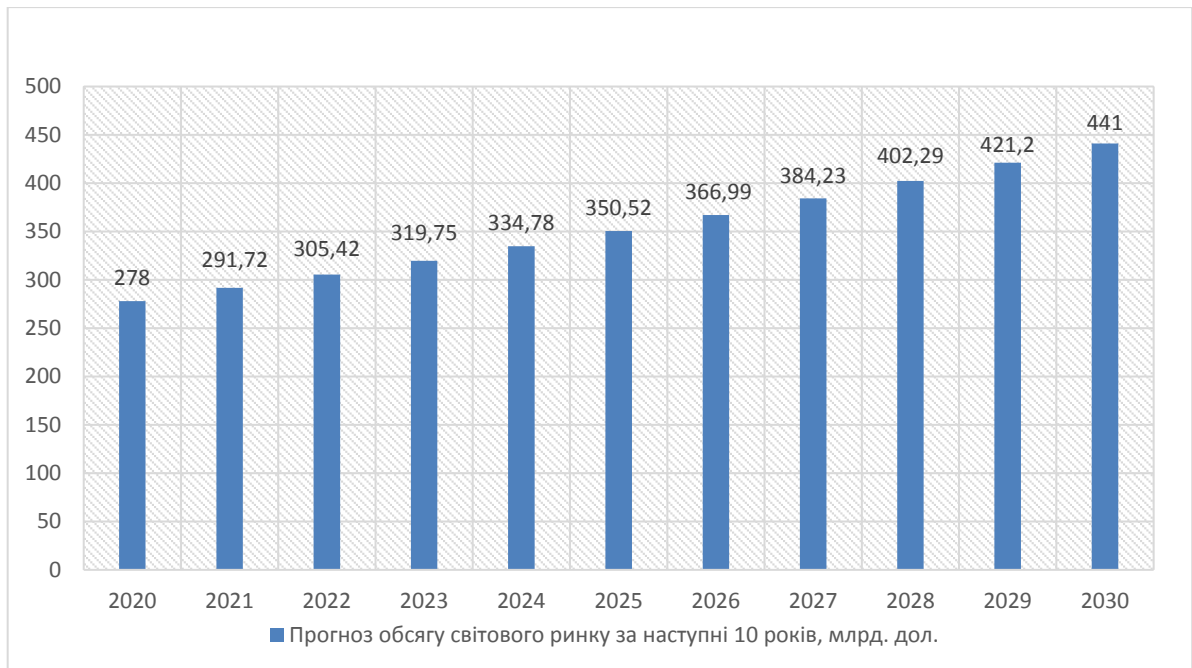

Рис.2.2. Прогноз обсягу світового ринку за наступні 10 років, млрд. дол.

2.2 Просторово-часовий аналіз ринку іграшок в Україні

За оцінками УАП [31], обсяг ринку іграшок в Україні за 2020-й просів на 9% по відношенню до 2018 року – до \$242 млн. Причина падіння – пандемія COVID-19. За I півріччя 2021-го обсяг ринку виріс на 6,2% – до \$256 млн. Ці цифри включають продажі всього ринку іграшок, в тому числі Harry Meal в McDonald’s і програми лояльності в супермаркетах.

Ще однією проблемою поточного року стали залишки товарів, привезених наприкінці минулого року. І це незважаючи на те, що продажі в роздробі були досить хорошими.

По каналам продажів ситуація не сильно змінилася в 2021 році. Переважна їх кількість припадає на спеціалізовані магазини, причому цей канал трохи виріс до 57% за рахунок скорочення частки супермаркетів (19,5%), ринків (11,5%), а також інтернет-магазинів (12%), які, після ослаблення локдаунів, все-таки 1% частки продажу втратили.

Динаміка виробництва іграшок. За дослідницьку основу були взяті данні виробництва окремих типів іграшок в Україні за останні 10 років [35].

Таблиця 2.3

Динаміка виробництва іграшок в Україні за період 2013-2022 роки

Найменування товару	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Іграшки, що зображують тварин та інших істот, крім людей	429,6	241,7	257,5	254,5	261,8	454,7	233,2	228,6	281,3	164,9
Ігри-головоломки	5170,6	4693,8	6225	3783,8	3156,9	2741,3	2328,9	2464,9	к/с	к/с

к/с – конфіденційна статистика

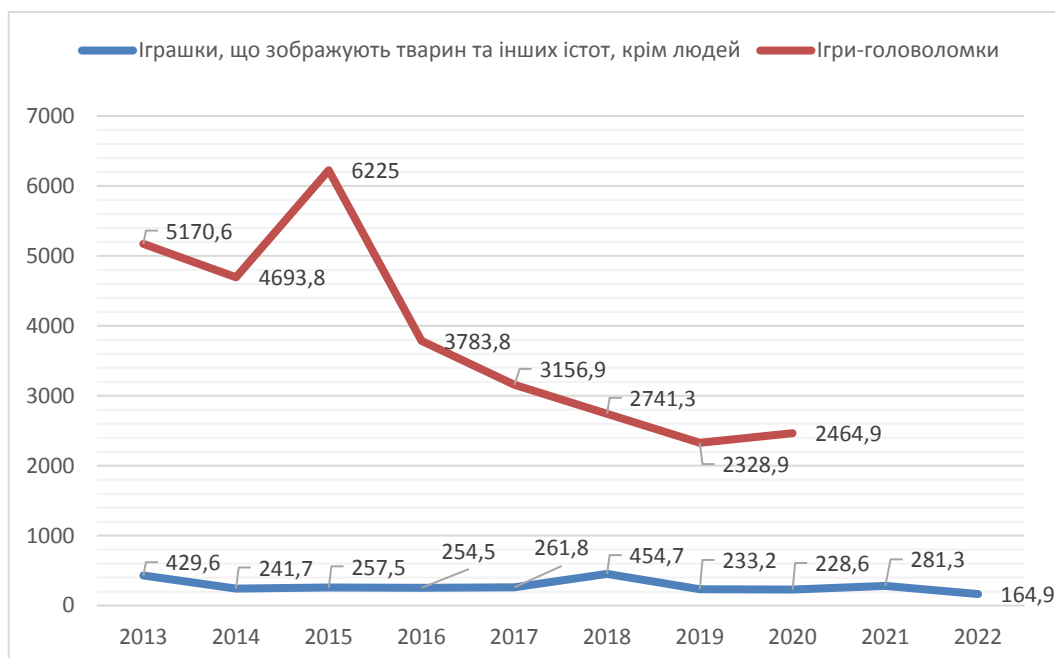

Рис. 2.3. Динаміка виробництва іграшок в Україні за останні 10 років

Якщо прослідкувати за динамікою виробництва іграшок за останні 10 років, можемо побачити невтішну тенденцію до просядження показників у виробництві іграшок, особливо в останні три роки, коли компанії потерпали від наслідків COVID-19, а в останній рік – від російського повномасштабного вторгнення, що значно знизило працездатність індустрії.

Місце України на світовому ринку експорту. Як вже було зазначено раніше, найефективнішим шляхом розвитку українського ринку іграшок став експорт та тісна співпраця з країнами-партнерами.

Таблиця 2.4

**Зовнішня торгівля України (експорт) певними видами товару із
зазначенням основних країн-контрагентів в період з 2019 по 2021 роки**

Код і найменування товарної позиції за УКТ ЗЕД	Країна	Вартість, тис. дол.	Питома вага, %
2019			
9503 Інші іграшки; моделі зменшеного розміру; головоломки	росія	8631	27,72%
	Латвія	4470	14,36%
	США	3266	10,49%
	Інше	14768	47,43%
9504 Вироби для атракціонів, настільні або кімнатні ігри	росія	1656	26,67%
	США	1208	19,45%
	Польща	921	14,83%
	Інше	2425	39,05%
2020			
9503 Інші іграшки; моделі зменшеного розміру; головоломки	росія	7847	23,64%
	Латвія	5305	15,98%
	США	3439	10,36%
	Інше	16605	50,02%
9504 Вироби для атракціонів, настільні або кімнатні ігри	росія	2394	31,22%
	США	2218	28,93%
	Польща	572	7,46%
	Інше	2484	32,39%
2021			
9503 Інші іграшки; моделі зменшеного розміру; головоломки	Латвія	7474	16,81%
	росія	6765	15,22%
	Польща	5502	12,38%
	Інше	24713	55,59%
9504 Вироби для атракціонів, настільні або кімнатні ігри	росія	3034	32,51%
	Латвія	2200	23,57%
	Польща	707	7,58%
	Інше	3392	36,34%

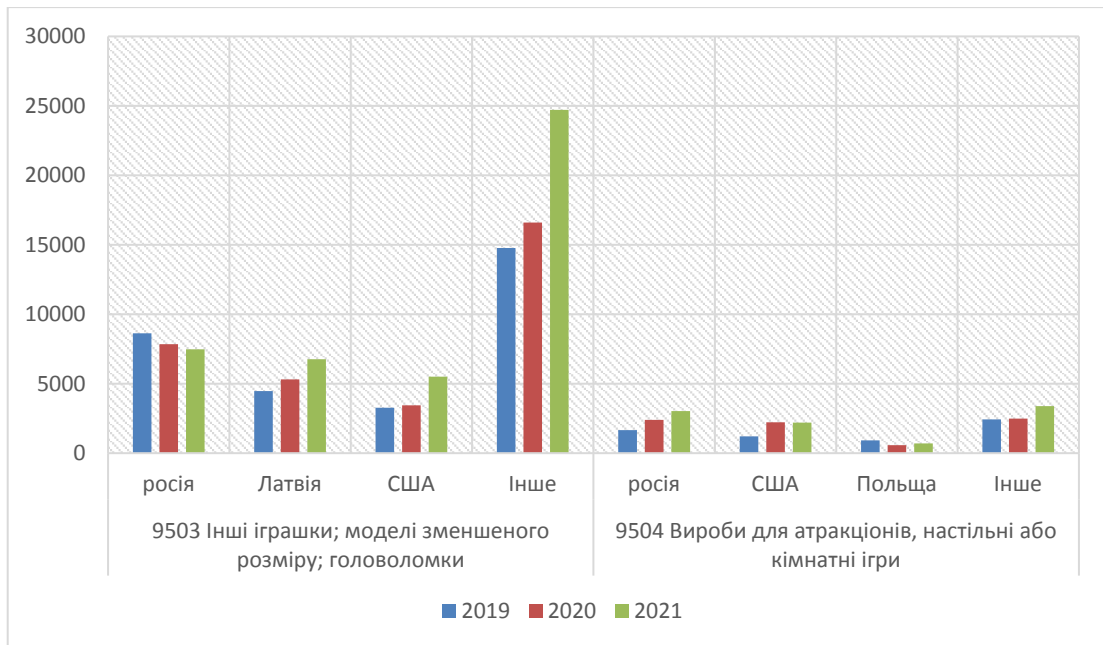

Рис. 2.4. Зовнішня торгівля України (експорт) в період з 2019 по 2021 роки (тис. дол.)

За даними Державної митної служби [34] українські іграшки товарних позицій 9503 та 9504 в найбільших обсягах в 2019-2021 роках експортувалися до російської федерації, Польщі, США та Латвії (рис. 2.4). Нажаль, найбільше дитячих іграшок постачалося з України до росії. Але ми можемо прослідкувати тенденцію як з кожним роком суттєво зменшується частка сусідньої держави в експорті українських іграшок товарної позиції 9503, хоча в грошовому вираженні це не надто виразно виявлено.

Також, ми можемо побачити, що у 2021 році Латвія посіла перше місце в експорті українських іграшок товарної позиції 9503. З цього можна зробити висновок, що Україна поступово стає більш залученою у світовий ринок, зокрема ринок іграшкової індустрії країн Балтії та деяких країн заходу.

Місце України на світовому ринку імпорту. На сьогоднішній день доволі велика частка українського ринку іграшок займає імпортна продукція, яка дорівнює майже 60% від усієї іграшкової продукції [55].

Основні постачальники дитячих іграшок в Україну в 2019-2021 роках представлені такими країнами як Китай, Чехія, Угорщина, В'єтнам, російська федерація, Австрія, Литва та Ірландія (рис. 2.5).

Таблиця 2.5

**Зовнішня торгівля України (імпорт) певними видами товару із
зазначенням основних країн-контрагентів в період з 2019 по 2021 роки**

Код і найменування товарної позиції за УКТЗЕД	Країна	Вартість, тис. дол.	Питома вага, %
2019			
9503 Інші іграшки; моделі зменшеного розміру; головоломки	Китай	183598	86,62%
	Чехія	4470	2,11%
	Угорщина	3089	1,46%
	Інше	20795	9,81%
9504 Вироби для атракціонів, настільні або кімнатні ігри	Китай	35854	90,64%
	росія	994	2,51%
	Ірландія	610	1,54%
	Інше	2099	5,31%
2020			
9503 Інші іграшки; моделі зменшеного розміру; головоломки	Китай	179918	85,75%
	Чехія	5134	2,45%
	Угорщина	3180	1,52%
	Інше	21588	10,29%
9504 Вироби для атракціонів, настільні або кімнатні ігри	Китай	27696	60,40%
	Австрія	4924	10,74%
	Литва	4344	9,47%
	Інше	8888	19,38%
2021			
9503 Інші іграшки; моделі зменшеного розміру; головоломки	Китай	182361	82,78%
	Чехія	6459	2,93%
	В'єтнам	4082	1,85%
	Інше	27399	12,44%
9504 Вироби для атракціонів, настільні або кімнатні ігри	Австрія	22537	31,30%
	Китай	22384	31,09%
	США	7248	10,07%
	Інше	19840	27,55%

Основні постачальники дитячих іграшок в Україну в 2019-2021 роках представлені такими країнами як Китай, Чехія, Угорщина, В'єтнам, російська федерація, Австрія, Литва та Ірландія (рис. 2.5).

Найбільшим імпортером представлених видів іграшок досі залишається Китай, який займає велику частку українського ринку (82-86% в грошовому вираженні).

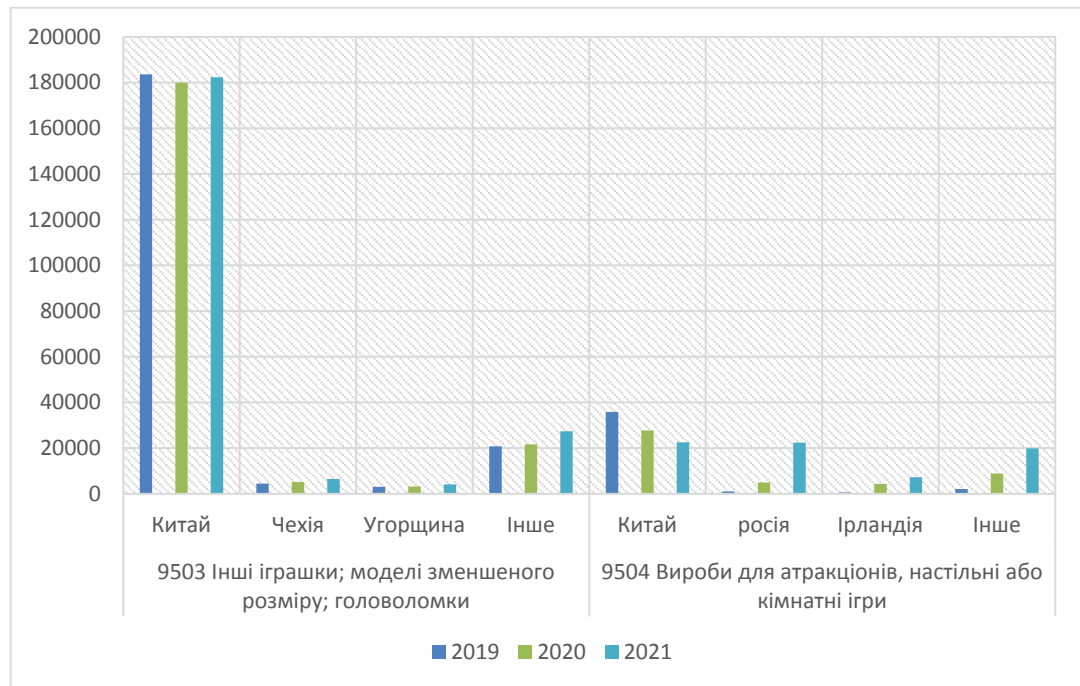

Рис. 2.5. Зовнішня торгівля України (імпорт) в період з 2019 по 2021 роки (тис. дол.)

Але невтішним фактом є те, що імпортна діяльність здійснюється «сірим шляхом» – за даними ProConsulting [8], контрабанда в натуральному вираженні займає 40% ринку, а в грошовому – 27%.

Російське повномасштабне вторгнення в Україну створює нові виклики для виробників іграшок у всьому світі.

LEGO Group стала першим великим міжнародним виробником іграшок, який долучився до підтримки дітей та сімей в Україні, які постраждали від конфлікту. Компанія разом із The LEGO Foundation та Ole Kirk's Fond, зробили пожертвування у розмірі приблизно 16,5 мільйонів доларів на підтримку українського народу, а також освіти та захисту дітей.

Тим часом Horst Brandstätter Group припинив поставки продуктів своїх брендів Playmobil і Lechuza роздрібним продавцям в Росії.

У США The Toy Foundation (ТТФ) приєднався до Алана Хассенфельда та Hassenfeld Family Foundation, щоб очолити зусилля індустрії іграшок для надання допомоги сім'ям переміщених осіб в Україні. Станом на 8 березня ТТФ зібрала понад 1,8 мільйона [54].

Як індустрія іграшок ще підтримала Україну:

- Aurora World за підтримки The Toy Foundation подарували дітям в Україні плюшеві іграшки на суму 250 000 доларів.
- Mattel співпрацює з Save The Children. Компанія виділить 1 мільйон доларів у вигляді іграшок і грошових пожертв для підтримки організацій, що працюють із дітками-біженцями. А ще, запустить спеціальну акцію з продажу іграшок у роздріб: 100% виторгу спрямують на благодійні організації, які рятують українські родини з дітьми.
- Moose Toys призупинила поставки в росію і надала іграшки працівникам благодійних організацій, які зустрічають сім'ї, що тікають з України. Компанія також пожертвувала 100 000 доларів США до Фонду допомоги дітям в Україні та підтримує Dream Doctors.
- Toy Trust (Великобританія) пожертвував близько 13 000 доларів Samaritan's Purse, організації, що створює рюкзаки для біженців, що тікають з України.
- WHP Global — материнська компанія Toys «R» Us — співробітники та партнери пожертвували понад 250 000 доларів Одеському дитячому будинку «Тіква», в якому проживає понад 500 дітей. Операційний директор WHP Global Еффі Зінкін працює в правлінні Тіква протягом 20 років [54].

Висновки до розділу 2

У другому розділі було розглянуто більш детально питання розвитку іграшкової індустрії на вітчизняному та світовому ринках.

Були проаналізовані такі питання:

Світовий експорт та імпорт на ринку іграшок. Аналіз даних за період з 2019 року по 2021 рік показав, що на ринку експорту, незважаючи на усі труднощі, ключовими країнами досі залишаються Китай, Німеччина та Чеська Республіка, що обумовлено низкою факторів, починаючи від людських ресурсів, закінчуючи технологіями виробництва. На ринку імпорту іграшкової індустрії за три роки світовими лідерами показали себе такі країни, як США, Німеччина, Великобританія та Франція.

Прогноз на найближчі 10 років щодо світового доходу індустрії іграшок. Обсяг світового ринку іграшок та ігор у 2021 році оцінювався в 291,72 мільярда доларів США, і очікується, що з 2022 по 2030 рік він зростатиме на 4,7% у середньому на рік. Галузь розширюється завдяки різноманітним факторам, наприклад, батьківським вимогам. Підвищений інтерес до нових іграшок, відродження звичайних іграшок і відеоігор, усвідомлення когнітивних переваг конструювання іграшок і експоненціальне розширення мобільних ігор. Також очікується, що ринок буде стимулюватися зростанням популярності традиційних видів відпочинку серед молодих поколінь.

Динаміка виробництва вибіркової категорії іграшок в Україні в період 2013-2022 роки. За останні 10 років, прослідковується невтішна тенденція до просаджування показників у виробництві іграшок, особливо в останні три роки, коли компанії потерпали від наслідків COVID-19, а в останній рік – від російського повномасштабного вторгнення, що значно знизило працездатність індустрії.

Зовнішня торгівля України (експорт-імпорт) певними видами товару (група 95 за УКТ ЗЕД) із зазначенням основних країн-контрагентів в період з 2019 по 2021 роки. За даними Державної митної

служби українські іграшки товарних позицій 9503 та 9504 в найбільших обсягах в 2019-2021 роках експортувалися до російської федерації, Польщі, США та Латвії. Нажаль, найбільше дитячих іграшок постачалося з України до росії. Але можна прослідкувати тенденцію зменшення частки капіталу сусідньої держави в експорті українських іграшок товарної позиції 9503, хоча в грошовому вираженні це не надто виразно виявлено. Що стосується найбільшого імпортера, то їм досі залишається Китай, який займає велику частку українського ринку (82-86% в грошовому вираженні). Але невтішним фактом є те, що імпортна діяльність здійснюється «сірим шляхом».

Підтримка світової спільноти українського ринку іграшок. Російське повномасштабне вторгнення в Україну створює нові виклики для виробників іграшок у всьому світі, але навіть за таких умов світова спільнота показує свою єдність та готовність до складних випробовувань, що робить індустрію ще більш гнучкою.

РОЗДІЛ III

ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ОТРИМАНИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

3.1 Викладання теми у шкільній програмі

Отриманні результати дослідження географії ринку індустрії іграшок рекомендується викладати у 9 класі на курсі «Географія. Україна і світове господарство» окремою темою (1,5 годин на тиждень) для більшого розкриття змісту. Розташувати цю тему можна у розділі 3 «Вторинний сектор господарства» [41].

Приклад оформлення уроку:

Тема: Географія світової індустрії іграшок та місце України в ній.

Мета: знайомство із закономірностями розвитку індустрії через історичну класифікацію, аналіз особливостей динаміки і тенденцій світових та українських компаній-виробників.

Тип уроку: засвоєння нових знань

Обладнання: конспект уроку, презентація

Хід заняття

I. Організаційний момент

- перевірка присутності учнів;
- перевірка засобів навчання до уроку;
- психологічна підготовка учнів до роботи на уроці.

II. Мотивація навчальної діяльності

(Слайд 1)

На сьогоднішній день ринок дитячих іграшок визначається активним розвитком в Україні та світі. Велика конкуренція між виробниками спонукає до розширення асортименту та покращення якості продукції, що спонукає до постійного аналізу і дослідження результатів діяльності індустрії.

III. Викладення нового матеріалу

Перш за все, давайте розберемось, що ж саме визначається терміном іграшка.

(Слайд 2, учні записують визначення у зошиті)

Іграшка – предмет, створений для гри, використовуються з метою всебічного, гармонійного розвитку особистості дітей, залучення їх до праці й відпочинку.

Ми можемо побачити з вами, що класифікація іграшки визначається за деякими авторами абсолютно різними критеріями. Але я би хотіла розповісти трохи детальніше про деякі з них.

(Слайд 3, діти занотуюють основні пункти)

Перша класифікація, яку ми з вами розглянемо – класифікація українського педагога **Т. Лубенця**. На його думку, іграшка має неабияку роль у розвитку молодшого покоління, за допомогою якої діти вчаться сприймати навколишнє середовище і реалізувати свій творчий потенціал. Тому у його роботах виділяється така класифікація іграшок:

- наслідувальні
- побутові
- для фізичного розвитку
- навчальні

Найцікавіше, що свою діяльність Т. Лубенець розпочав аж в **1913 році**.

В свою чергу відомий радянський педагог і письменник **А. Макаренко** представив свою класифікацію іграшкових виробів для всебічного розвитку особистості дитини:

- **Готові іграшки** – ознайомлюють дитину з навколишнім середовищем, розвивають уяву
- **Напівготові іграшки** – сприяють розвитку логічного мислення (кубики, конструктори тощо)
- **Іграшки-матеріал** – забезпечує творчу діяльність дитини (дерево, пісок, глина тощо)

І остання класифікація, яка ми з вами сьогодні розглянемо – класифікація нашої сучасниці, професорки педагогічних наук, **Т. Паніманської** (2006 р.), яка включає в себе:

- **За станом готовності:** готові, збірно-розбірні, заготовки для іграшок-саморобок, набори різних матеріалів
- **За видом сировини:** дерев'яні, пластмасові, паперові тощо
- **За розміром:** дрібні – 3-10 см, середні – 10-50 см, великогабаритні – відповідно до росту дитини
- **За художньо-образним вирішенням:** реалістичні, умовні, конструктивні
- **За функціональними властивостями:**
 - 1) Прості, без рухливих деталей, з рухливими деталями
 - 2) Механічні, гідравлічні, пневматичні, магнітні
 - 3) Електрифіковані, радіофіковані тощо
 - 4) Електроні (на комп'ютерній основі)
 - 5) Набори іграшок які пов'язані між собою за призначенням або функціональною ознакою: ігрові комплекти.

Що ж, ми визначились з вами, що таке іграшка, і на які категорії її поділяють. Але чи знаєте ви, який стан справ в індустрії іграшок на сьогоднішній день?

(Слайд 5-6, робота з картою (додатки В і Д))

Завдання 1

За допомогою карти світового експорту іграшок за 2021 рік, хто може мені назвати явного лідера? *(Відповідь дітей: Китай)*

Молодці! А хто займає друге та третє місце? *(Відповідь дітей: Чехія і Німеччина)*

На вашу думку, чому саме ці три країни змогли вибитись у лідери за експортом? *(Відповідь: усталене виробництво, ресурси для виготовлення, якість тощо)*

Від себе доповню, що у 2020 році частка експорту у Китаї становила 33,4 млрд доларів, Чехія – 2,64 млрд доларів, Німеччина – 2,4 млрд доларів.

Перейдемо до другої карти. Хто назве мені трійку лідерів за імпортом іграшок у 2021 році? *(Відповідь: США, Німеччина, Великобританія)*

Правильно! У 2020 році найбільшими імпортерами іграшок були Сполучені Штати (12,4 млрд доларів), Німеччина (3,57 млрд доларів), Великобританія (2,75 млрд доларів).

Перейдемо до найцікавішого, визначимо місце України у світовому розподілі вироблення іграшок!

(Слайд 7, вибіркові табличні значення з держстату України, діти повинні скласти стовбчасту діаграму)

Завдання 2. За двома нижченаведеними показниками намалюйте діаграму динаміки виробництва іграшок в Україні за останні 10 років, опишіть тенденції розвитку.

Таблиця 3.1

Динаміка виробництва іграшок в Україні за період 2013-2022 роки

Найменування товару	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Іграшки, що зображують тварин та інших істот, крім людей	429,6	241,7	257,5	254,5	261,8	454,7	233,2	228,6	281,3	164,9
Ігри-головоломки	5170,6	4693,8	6225	3783,8	3156,9	2741,3	2328,9	2464,9	к/с	к/с

IV. Підбиття підсумків.

Сьогодні ми з вами дізнались, що таке іграшка, які бувають класифікації та види іграшок, а також розібрались у важливості розуміння процесів світового ринку у галузі іграшкового виробництва. Сподіваюсь, що тема була для вас цікавою та корисною. Дякую за увагу до зустрічі на наступному уроці!

V. Домашнє завдання

- Доробити завдання 2, за результатами підготувати невеликий звіт про одного з основних партнерів імпортової або експортної взаємодії.

3.2 Викладання теми у програмі ЗВО

Отриманні результати дослідження географії ринку індустрії іграшок рекомендується надати студентам ступеню освіти бакалавр 3 року навчання для самостійного ознайомлення та вивчення на курсі «Географія світового господарства» у розділі «Вторинний сектор господарства».

Приклад оформлення завдань для самостійного вивчення теми

Завдання 1. Скориставшись даними статистичної компанії Statista [23] та додатковими ресурсами, заповніть нижченаведену таблицю. Створіть графік світового доходу іграшкових компаній, поясніть причини такої статистики.

Таблиця 3.2

Світовий дохід іграшкових компаній на рік, млн.дол.

Компанія	Короткий опис	Дохід на рік, млн. дол.
LEGO		
Bandai Namco		
Hasbro		
Mattel		
JAKKS Pacific		

Завдання 2. За допомогою даних Державної митної служби України [], створіть картограму експорт- та імпорт-партнерів України (позначити їх на карті різними кольорами) за такими двома показниками:

- 9503 Інші іграшки; моделі зменшеного розміру; головоломки
- 9504 Вироби для атракціонів, настільні або кімнатні ігри

Визначте лідерів, поясніть причини та перспективи розвитку іграшкового ринку України у цих напрямках.

Завдання 3. Створіть груповий проект (в наявності презентація) по одному з періодів історико-географічного розвитку іграшкової індустрії

- Античність
- Епоха Просвітництва
- Індустріальна ера та масові іграшки

План

1. Назва
2. Рік
3. Опис іграшок конкретного періоду
4. Географія розповсюдження
5. Висновки

Висновки до розділу 3

У третьому розділі було розроблено рекомендації щодо вивчення теми «Географії світової індустрії іграшок»

- Отриманні результати дослідження географії ринку індустрії іграшок рекомендується викладати у 9 класі на курсі «Географія. Україна і світове господарство» окремою темою (1,5 годин на тиждень) для більшого розкриття змісту. Розташувати цю тему можна у розділі 3 «Вторинний сектор господарства»;
- Отриманні результати дослідження географії ринку індустрії іграшок рекомендується надати студентам ступеню освіти бакалавр 3 року навчання для самостійного ознайомлення та вивчення на курсі «Географія світового господарства» у розділі «Вторинний сектор господарства».

Також були розроблені прикладі практичного використанні дослідженого матеріалу у вигляді практичних розробок.

ВИСНОВКИ

Аналіз літератури щодо основних підходів до поняття «іграшка», її класифікацій в історичному аспекті дали змогу зробити **такі висновки**:

У першому розділі розглядались питання визначення поняття «іграшка», яка описується як вироби з різних типів матеріалу для гри та всебічного розвитку дітей.

Було розглянуто питання класифікації іграшок, авторами яких виступали такі вчені як Т. Лубенець, Н. Бартрам, М. Берштейн, Є. Фльоріна, А. Макаренко та Т. Паніманська. Також був розглянутий Примірний перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання для ЗДО, рекомендований Міністерством освіти та науки України. Також були переглянуті класифікації іграшкових товарів за спеціальними найменуваннями, які представлені у списках GTIN та УКТ ЗЕД, що дало змогу виділити основні групи для визначення продукції. У ході дослідження теоретичного матеріалу було виявлено закономірність розвитку уявлення про іграшку, її функції та призначення у дитячих розвагах.

Досліджувалось також питання історико-географічного розвитку іграшкової індустрії, де можна умовно виділити **три етапи**:

- 1) Античність
- 2) Епоха Просвітництва
- 3) Індустріальна ера та масові іграшки

Найбільший розвиток виникнення і виробництва нових видів іграшок припав на індустріальну еру, але ми також можемо прослідкувати, як деякі типи іграшок з періоду античності досі залишаються популярними і у наш час (йо-йо).

Також досліджувалось питання основних виробників іграшок на світовому та українському ринках збуту. Взагалом, велику частку світового ринку займають знайомі всім нам ще з дитинства компанії LEGO, Mattel, Hasbro, Bandai Namco та Jakks Pacific, Inc.

Але в нашій країні теж є компанії-виробники, які займаються виготовленням та навіть експортом іграшкової продукції за кордон, до яких належать: ТОВ Тигрес-Люкс, ТОВ Інтелком, ТМ Кубіка, Київська фабрика іграшок «Енергія Плюс», ТОВ Kidsqo, ТМ «Doloni-Toys» тощо.

У другому розділі було розглянуто більш детально питання розвитку іграшкової індустрії на вітчизняному та світовому ринках.

Світовий експорт та імпорт на ринку іграшок. Аналіз даних за період з 2019 року по 2021 рік показав, що на ринку експорту, незважаючи на усі труднощі, ключовими країнами досі залишаються Китай, Німеччина та Чеська Республіка, що обумовлено низкою факторів, починаючи від людських ресурсів, закінчуючи технологіями виробництва. На ринку імпорту іграшкової індустрії за три роки світовими лідерами показали себе такі країни, як США, Німеччина, Великобританія та Франція.

Прогноз на найближчі 10 років щодо світового доходу індустрії іграшок. Обсяг світового ринку іграшок та ігор у 2021 році оцінювався в 291,72 мільярда доларів США, і очікується, що з 2022 по 2030 рік він зростатиме на 4,7% у середньому на рік. Галузь розширюється завдяки різноманітним факторам, наприклад, батьківським вимогам. Підвищений інтерес до нових іграшок, відродження звичайних іграшок і відеоігор, усвідомлення когнітивних переваг конструювання іграшок і експоненціальне розширення мобільних ігор. Також очікується, що ринок буде стимулюватися зростанням популярності традиційних видів відпочинку серед молодих поколінь.

Динаміка виробництва вибіркової категорії іграшок в Україні в період 2013-2022 роки. За останні 10 років, прослідковується невтішна тенденція до просядження показників у виробництві іграшок, особливо в останні три роки, коли компанії потерпали від наслідків COVID-19, а в останній рік – від російського повномасштабного вторгнення, що значно знизило працездатність індустрії.

Зовнішня торгівля України (експорт-імпорт) певними видами товару (група 95 за УКТ ЗЕД) із зазначенням основних країн-контрагентів в період з 2019 по 2021 роки. За даними Державної митної служби українські іграшки товарних позицій 9503 та 9504 в найбільших обсягах в 2019-2021 роках експортувалися до російської федерації, Польщі, США та Латвії. Нажаль, найбільше дитячих іграшок постачалося з України до росії. Але можна прослідкувати тенденцію зменшення частки капіталу сусідньої держави в експорті українських іграшок товарної позиції 9503, хоча в грошовому вираженні це не надто виразно виявлено. Що стосується найбільшого імпортера, то їм досі залишається Китай, який займає велику частку українського ринку (82-86% в грошовому вираженні). Але невтішним фактом є те, що імпортна діяльність здійснюється «сірим шляхом».

Підтримка світової спільноти українського ринку іграшок. Російське повномасштабне вторгнення в Україну створює нові виклики для виробників іграшок у всьому світі, але навіть за таких умов світова спільнота показує свою єдність та готовність до складних випробовувань, що робить індустрію ще більш гнучкою.

У третьому розділі було розроблено рекомендації щодо вивчення теми «Географії світової індустрії іграшок»

- Отриманні результати дослідження географії ринку індустрії іграшок рекомендується викладати у 9 класі на курсі «Географія. Україна і світове господарство» окремою темою (1,5 годин на тиждень) для більшого розкриття змісту. Розташувати цю тему можна у розділі 3 «Вторинний сектор господарства»;
- Отриманні результати дослідження географії ринку індустрії іграшок рекомендується надати студентам ступеню освіти бакалавр 3 року навчання для самостійного ознайомлення та вивчення на курсі «Географія світового господарства» у розділі «Вторинний сектор господарства».

Також були розроблені прикладі практичного використанні дослідженого матеріалу у вигляді практичних розробок.

Отримані результати свідчать про ефективність проведеної роботи. Таким чином, завдання роботи виконані, мета досягнута.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. "A Brief History of Toys". – Режим доступу: localhistories.org.
2. "History of Toys". – Режим доступу: everydaytoys.com.
3. "On the invention of silly putty, from Lemelson-MIT Program". – Режим доступу: web.mit.edu.
4. "Puzzles Old and New by Professor Hoffmann". – Режим доступу: puzzlemuseum.com
5. Bargin Law Firm, Що таке код УКТ ЗЕД і для чого він потрібен – Режим доступу: <https://bargin.com.ua/2017/12/21/shho-take-kod-ukt-zed-i-dlya-chogo-vin-potriben/>
6. Bordwell, David and Kristin Thompson, Film History: An Introduction, 3rd edition (New York: McGraw-Hill, 2010), 4. ISBN 978-0-07-338613-3
7. Encyclopedia Britannica, або Британіка — найповніша й найстаріша універсальна енциклопедія англійською мовою – Режим доступу – <https://www.britannica.com/technology/toy>
8. Forbes Ukraine, Мільйони дітей виїхали з України, а ринок дитячих товарів рухнув удвічі. Чому українські виробники іграшок мають хороші шанси на зростання – Режим доступу: <https://forbes.ua/inside/obirayte-ukrainske-dityachi-igrashki-z-ukraini-pidkoryuyut-svit-08072022-7073>
9. FRB Whitehouse (Table Games of Georgian and Victorian Days, Priory House, Herfortshire, UK, 1951)
10. Grand View Research, Toys & Games market industry analysis – Режим доступу: <https://www.grandviewresearch.com/industry-analysis/toys-games-market>
11. Hains, Rebecca C.; Jennings, Nancy A. (2021). The Marketing of Children's Toys. Palgrave. p. 2.
12. Joplin, N. (1996). Toy Soldiers. London: Quintet Publishing, Ltd.
13. Klein, Stephen (1998). Jenkins, Henry (ed.). The Children's Culture Reader. New York University Press. pp. 95–109
14. Library of Congress "National Child Labor Committee" – Режим доступу: <https://www.loc.gov/pictures/collection/nclc/>
15. NPD Group, 2021 Global Toy Market Experienced Best Sales Performance in a Decade, According to The NPD Group – Режим доступу: <https://www.npd.com/news/press-releases/2022/2021-global-toy-market-experienced-best-sales-performance-in-a-decade-according-to-the-npd-group/>
16. Oliver, Valerie (1996). "History of the Yo-Yo". Spintastics Skill Toys, Inc.
17. Prisync – Competitor Price Tracking & Monitoring Software, Product Codes That Every Online Seller Should Know About – Режим доступу: <https://prisync.com/blog/product-codes/>

18. Reed, Lawrence W. "Child Labor and the British Industrial Revolution". Mackinac Center for Public Policy.
19. ReportLinker, Germany Toy Market by Segments, Sales Channel, Company Analysis, Forecast – Режим доступа: <https://www.reportlinker.com/p06075553/Germany-Toy-Market-by-Segments-Sales-Channel-Company-Analysis-Forecast.html>
20. Shedding some light on the magic lantern Archived 21 December 2013 at the Wayback Machine. – Режим доступа: https://web.archive.org/web/20131221231502/http://www.heard.supanet.com/html/lantern_history.html
21. Statista Research & Analysis, Revenue of major toy companies worldwide – Режим доступа: <https://www.statista.com/statistics/241241/revenue-of-major-toy-companies-worldwide/#statisticContainer>
22. Statista Research & Analysis, Toy market in China - statistics & facts – Режим доступа: https://www.statista.com/topics/9645/toy-market-in-china/#topicHeader__wrapper
23. Statista Research & Analysis, Toy market in China - statistics & facts – Режим доступа: https://www.statista.com/topics/9645/toy-market-in-china/#topicHeader__wrapper
24. The Observatory of Economic Complexity, Toy Nes – Режим доступа: <https://oec.world/en/profile/hs/toys-nes#exporters-importers>
25. The World Integrated Trade Solution, Export 2019 – Режим доступа: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/ALL/year/2019/tradeflow/Exports/partner/WLD/product/950390>
26. The World Integrated Trade Solution, Export 2020 – Режим доступа: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/ALL/year/2020/tradeflow/Exports/partner/WLD/product/950390>
27. The World Integrated Trade Solution, Export 2021 – Режим доступа: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/ALL/year/2021/tradeflow/Imports/partner/WLD/product/950390>
28. The World Integrated Trade Solution, Import 2019 – Режим доступа: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/ALL/year/2019/tradeflow/Imports/partner/WLD/product/950390>
29. The World Integrated Trade Solution, Import 2020 – Режим доступа: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/ALL/year/2020/tradeflow/Imports/partner/WLD/product/950390>
30. The World Integrated Trade Solution, Import 2021 – Режим доступа: <https://wits.worldbank.org/trade/comtrade/en/country/ALL/year/2021/tradeflow/Imports/partner/WLD/product/950390>

31. UA.Retail, Ринок іграшок України в 2021 році в цифрах – Режим доступу: <https://ua-retail.com/2021/11/rinok-igrashok-ukra%D1%97ni-v-2021-roci-v-cifrax/>
32. Van Patten, Denise. "A Brief History of Talking Dolls – From Bebe Phonographe to Amazing Amanda".
33. Гончаренко С. «Педагогічний словник»
[https://lib.iitta.gov.ua/106820/1/Гончаренко.Педагогічний_словник\(1\).pdf](https://lib.iitta.gov.ua/106820/1/Гончаренко.Педагогічний_словник(1).pdf)
стр.139
34. Державна митна служба України – Режим доступу:
<https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>
35. Державна служба статистики – Режим доступу: <https://ukrstat.gov.ua/>
36. Директива Європейського Парламенту і Ради 2009/48/ЄС від 18 червня 2009 року про безпечність іграшок – Режим доступу:
https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_010-09#Text
37. Дичківська І.М. Дошкільна педагогіка. Практикум. Навчальний посібник для студентів. – К.: Слово, 2004. – С. 155 – 180 – Режим доступу - <https://mir.zavantag.com/sport/20985/index.html>
38. Зовнішня торгівля України із зазначенням основних країн – контрагентів. Державна фіскальна служба України – Режим доступу:
<https://customs.gov.ua/statistika-ta-reiestri>
39. Лубенец Т. Педагогические беседы. 2-е изд., доп. и перераб. Санкт-петербург : Изд. книжного магазина П. В. Луковникова ; Книгопечатня Шмидт, 1913. 578 с. – 73 стр
40. Макаренко А.С. Книга для батьків. Лекції про виховання дітей / А.С. Макаренко – К., 1972 – 427 с.
41. Міністерство освіти і науки України, Освітні програми 6-9 класів, Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-5-9-klas>
42. Міністерство освіти і науки України, Перелік ігрового та навчально-дидактичного обладнання, Режим доступу:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalno-didaktichnogo-obladnannya>
43. Наказ МОН України від 19.12.2017 No 1633. URL:
<https://mon.gov.ua/ua/osvita/doshkilna-osvita/perelik-igrovogo-ta-navchalno-didaktichnogo-obladnannya/>.
44. Новосьолова С. Родителям о детских играх и игрушках: Советы психолога. — М., 1992;
45. Офіційний сайт Cubika – Режим доступу: <https://cubika.toys/ua/>
46. Офіційний сайт Doloni-Toys – Режим доступу: <https://doloni.toys/about>
47. Офіційний сайт Technok Toys – Режим доступу:
<http://www.technoktoys.com/ua/>

48. Офіційний сайт Tigres – Режим доступу: <https://www.tigres.ua/about-us>
49. Офіційний сайт Київської фабрики іграшок – Режим доступу: https://fabrikaigr.kyiv.ua/ua/about_us
50. Поліщук К.М. «До питання класифікації сучасної іграшки». Режим доступу - http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/4516/Polishchuk_1.pdf;jsessionid=7C93EFB5628891B3BE01C815CCD850A7?sequence=1
51. Поніманська Т.І. Дошкільна педагогіка: Навч. Посібник для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / Т.І. Поніманська – К.: «Академ-видав», 2006. – 456 с.
52. Профіль користувача Kidsori Toys на платформі Crafta – Режим доступу: <https://kidsori.crafta.ua/uk/>
53. Сытин И.Д. «Игрушка. Её история и значение» москва, 1912 г., – Режим доступу: <https://worldcat/org>
54. Українська асоціація індустрії іграшок, Світова індустрія іграшок підтримує Україну під час війни з росією, Режим доступу: <https://uaai.org.ua/2022/03/svitova-industriya-igrashok-pidtrymuje-ukrayinu/?fbclid=IwAR23JFoyz2YW0sHjwttdBaVZc7h0n2bOO9Zdhsz0zBVhHsvZjrALicq2mp0>
55. Як справи в галузі? Історія іграшок. URL: <https://gc.ua/uk/yak-spravi-v-galuzi-istoriya-igrashok/>

Табл. А.1. Світовий експорт іграшкової індустрії за період 2019-2021,

ТИС. ДОЛ.

Reporter	Trade flow: export		
	Trade Value 1000USD		
	2019	2020	2021
Afghanistan	0.23	*	*
Angola	31.38	57.10	39.99
Antigua and Barbuda	6.21	*	*
Argentina	381.86	275.75	307.48
Armenia	480.82	342.05	826.53
Aruba	5.78	8.03	3.21
Australia	26251.35	25578.89	35293.78
Austria	153994.68	165846.74	202923.64
Azerbaijan	34.71	48.67	48.24
Bahamas, The	9.94	14.32	
Bahrain	2086.61	1712.97	
Barbados	270.51	65.41	125.87
Belarus	65500.50	71101.20	87121.90
Belgium	286096.51	233644.49	239523.51
Belize	28.75	3.27	4.05
Benin	*	*	34.26
Bermuda	1.90	*	0.08
Bolivia	96.04	113.02	154.76
Bosnia and Herzegovina	24229.91	22849.26	33160.06
Botswana	6.25	1.24	7.01
Brazil	9005.47	8314.32	12580.46
Brunei	126.92	40.36	12.07
Bulgaria	56903.52	54269.81	62627.52
Burkina Faso	1.10	14.54	6.18
Burundi	0.82	0.03	0.98
Cambodia	16108.88	13440.12	16295.12
Canada	164422.20	136055.03	156879.83
Cayman Islands	*	*	0.54
Chile	58665.38	43501.40	52181.70
China	31136836.11	33482981.44	46118844.67
Colombia	16575.41	12487.85	30516.09
Comoros	0.02	2.29	6.50
Congo, Dem. Rep.	32.94	21.53	0.90
Costa Rica	1436.85	672.23	308.01
Cote d'Ivoire	156.17	110.60	*
Croatia	14263.68	11764.34	18282.64
Cyprus	5398.50	3542.41	2775.65
Czech Republic	2691957.13	2901701.54	3384334.55
Denmark	386420.93	476516.77	556904.38
Dominican Republic	5822.23	1052.76	956.29

Ecuador	1550.30	1154.14	1382.69
Egypt, Arab Rep.	765.45	1273.13	885.10
El Salvador	260.66	292.78	352.71
Estonia	44941.59	36605.98	39696.86
Eswatini	17.51	3.45	8.22
Ethiopia(excludes Eritrea)	39.93	74.22	42.58
European Union	1765825.87	2630325.53	2819734.43
Fiji	6.33	16.33	14.44
Finland	17956.75	19362.97	26803.71
France	704458.87	689376.19	900323.36
French Polynesia	3.81	0.22	*
Georgia	128.80	69.39	254.38
Germany	2360555.81	2460004.99	2744245.90
Ghana	23.40	*	*
Greece	240590.52	249028.97	261057.97
Grenada	8.24	2.91	0.15
Guatemala	5613.75	4475.84	11861.47
Guyana	3.67	1.36	6.82
Honduras	44.78	1604.98	30.07
Hong Kong, China	2384343.86	1856854.09	2431091.20
Hungary	440645.81	442424.02	624233.59
Iceland	43.73	357.97	17.91
India	131496.43	128518.56	174210.11
Indonesia	405292.11	393371.73	486274.23
Ireland	48040.01	41717.41	27864.31
Israel	7382.00	10076.00	12033.00
Italy	498395.53	517307.41	549711.98
Jamaica	37.48	79.43	*
Japan	274897.66	307690.67	414404.45
Jordan	381.47	111.79	25.28
Kazakhstan	13154.90	3831.44	*
Kenya	130.54	187.56	160.39
Korea, Rep.	90609.91	73107.02	85980.07
Kuwait	1045.56	457.59	*
Kyrgyz Republic	12.82	4.86	76.78
Lao PDR	1469.62	2733.56	7411.35
Latvia	18500.39	22817.33	32877.96
Lebanon	1453.52	2392.92	1463.68
Lesotho	0.09	0.06	*
Lithuania	39545.75	38284.55	49109.11
Luxembourg	8501.12	7835.60	7839.60
Macao	99.07	290.89	3696.10
Madagascar	84.57	454.83	1083.03
Malawi	100.31	15.95	*
Malaysia	160439.92	143379.66	131544.62
Maldives	*	*	0.39
Malta	173233.02	164704.25	163680.55
Mauritania	*	*	2.80

Mauritius	1242.73	1233.84	3115.81
Mexico	685695.35	628523.11	854193.44
Moldova	13711.79	11631.79	13372.80
Mongolia	40.32	13.48	32.99
Montenegro	168.05	214.64	228.72
Montserrat	0.02	7.86	*
Morocco	6949.86	8510.25	9232.07
Mozambique	35.09	44.65	28.75
Myanmar	1284.04	2933.64	2399.24
Namibia	264.05	12.21	
Nepal	109.45	21.45	20.92
Netherlands	1255933.73	1335126.38	1652105.05
New Zealand	5216.70	3940.21	7977.69
Nicaragua	177.28	169.28	97.07
North Macedonia	4302.97	4790.24	4923.00
Norway	13945.21	21911.20	28921.39
Occ.Pal.Terr	12.42	*	*
Oman	3177.06	2174.83	2596.40
Other Asia, nes	297205.05	348628.81	409710.46
Pakistan	99.94	458.44	1565.14
Panama	58532.65	40926.05	52.60
Paraguay	2317.03	1862.55	3447.32
Peru	9537.91	8773.81	13132.32
Philippines	56604.69	40318.51	53973.31
Poland	756310.27	911391.21	1232590.15
Portugal	22314.51	20383.92	30032.05
Qatar	581.22	*	112.17
Romania	109896.30	92932.21	117403.98
Russian Federation	86137.79	105683.34	137435.99
Rwanda	107.51	53.30	55.34
Samoa	24.08	*	0.36
Sao Tome and Principe	0.34	0.74	2.28
Saudi Arabia	5.30	4296.64	6049.92
Senegal	42.63	42.01	70.74
Serbia, FR(Serbia/Montenegro)	7909.98	7070.01	9529.91
Seychelles	0.10	6.53	*
Singapore	81869.96	63987.67	68054.51
Slovak Republic	203045.36	202349.92	208751.86
Slovenia	99509.78	116537.99	113110.79
South Africa	17830.27	11737.43	17432.02
Spain	564689.74	613817.28	633476.53
Sri Lanka	26303.03	20213.30	24231.81
St. Lucia	77.08	19.01	55.95
St. Vincent and the Grenadines	3.47	*	*
Suriname	28.91	22.95	77.66
Sweden	148636.73	173490.18	160144.96

Switzerland	31280.89	27396.54	32853.27
Tajikistan	371.39	850.20	930.83
Tanzania	104.92	29.27	18.89
Thailand	227355.41	231157.87	267347.22
Togo	5.66	*	298.66
Trinidad and Tobago	53.77	21.35	13.12
Tunisia	41048.17	*	46728.19
Turkey	44650.31	43772.40	83095.76
Uganda	94.07	334.38	*
Ukraine	31130.52	33241.92	44090.62
United Arab Emirates	117246.63	117122.46	163127.66
United Kingdom	874706.59	918490.29	622629.52
United States	1136701.86	1110511.45	1358635.15
Uruguay	88.38	71.68	168.20
Uzbekistan	6663.96	8179.25	9468.50
Vietnam	1018423.80	1054138.51	*
Zambia	12.22	9.24	1.27
Zimbabwe	3.04	1.31	1.65

*відсутні дані за певний період

Рис. Б.1 Карта найбільших експортерів іграшок у 2019 році

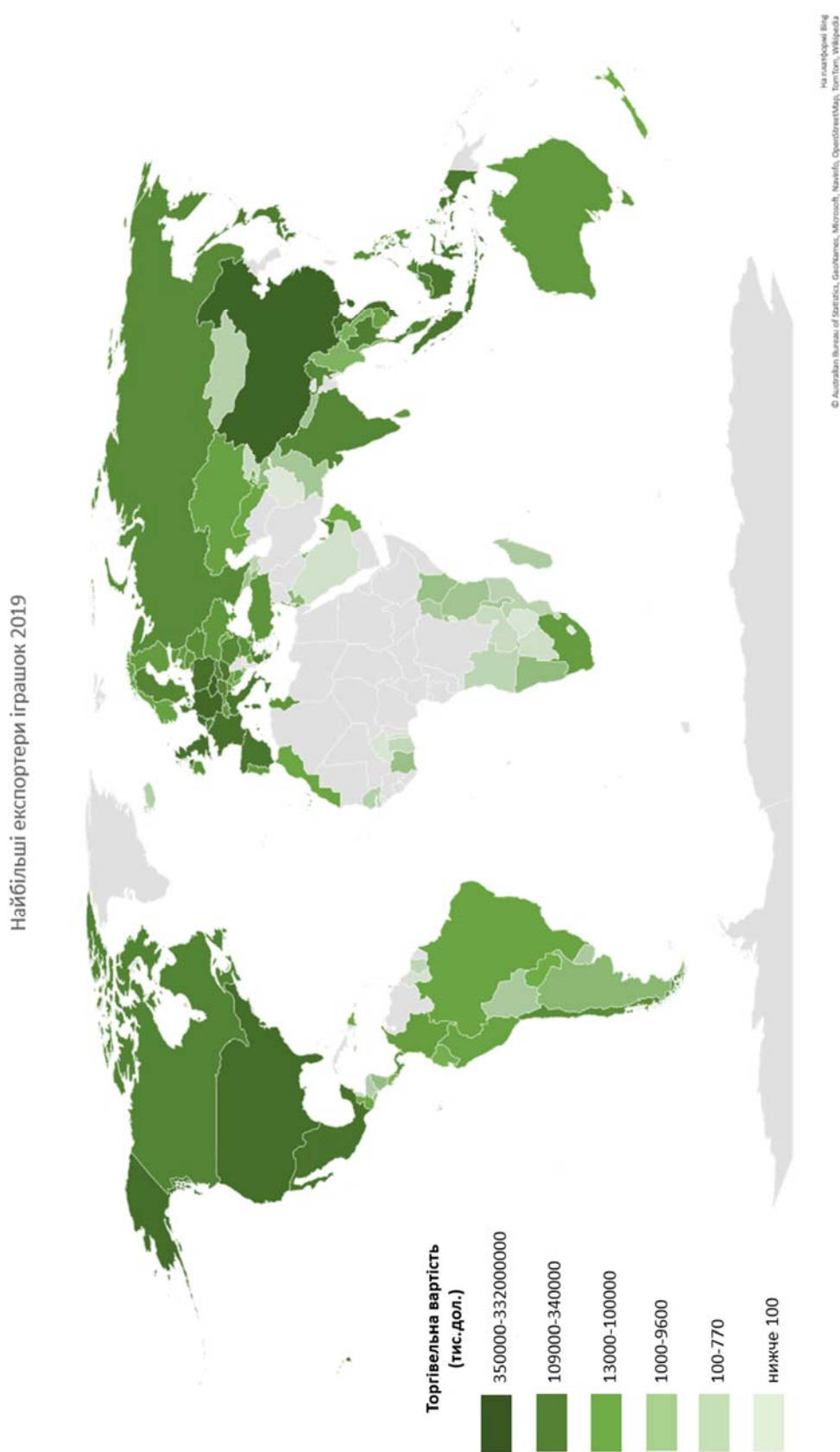

Рис.В.1. Карта найбільших експортерів іграшок за 2020 рік

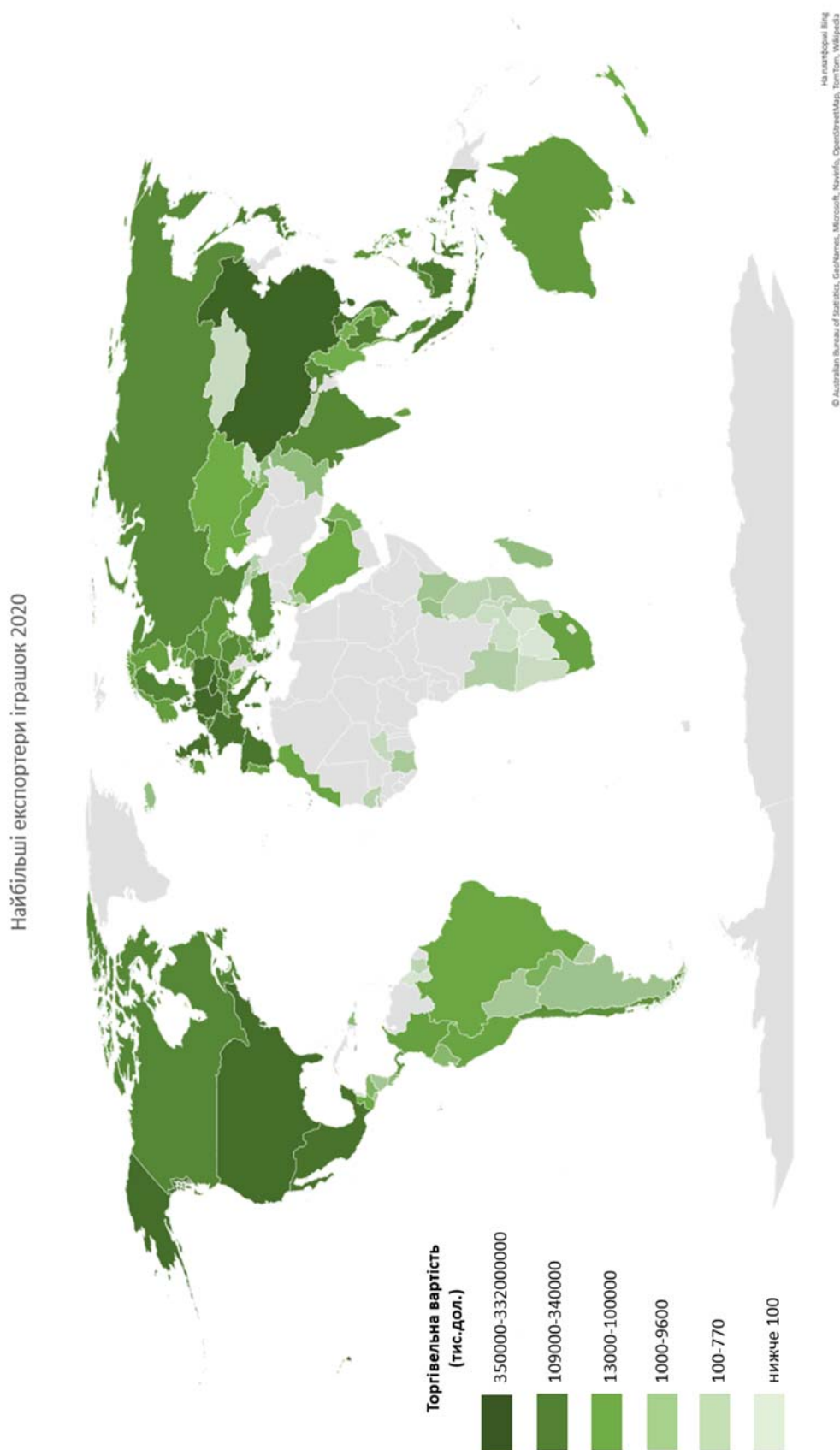

Рис. Г.1. Карта найбільших експортерів іграшок за 2021 рік

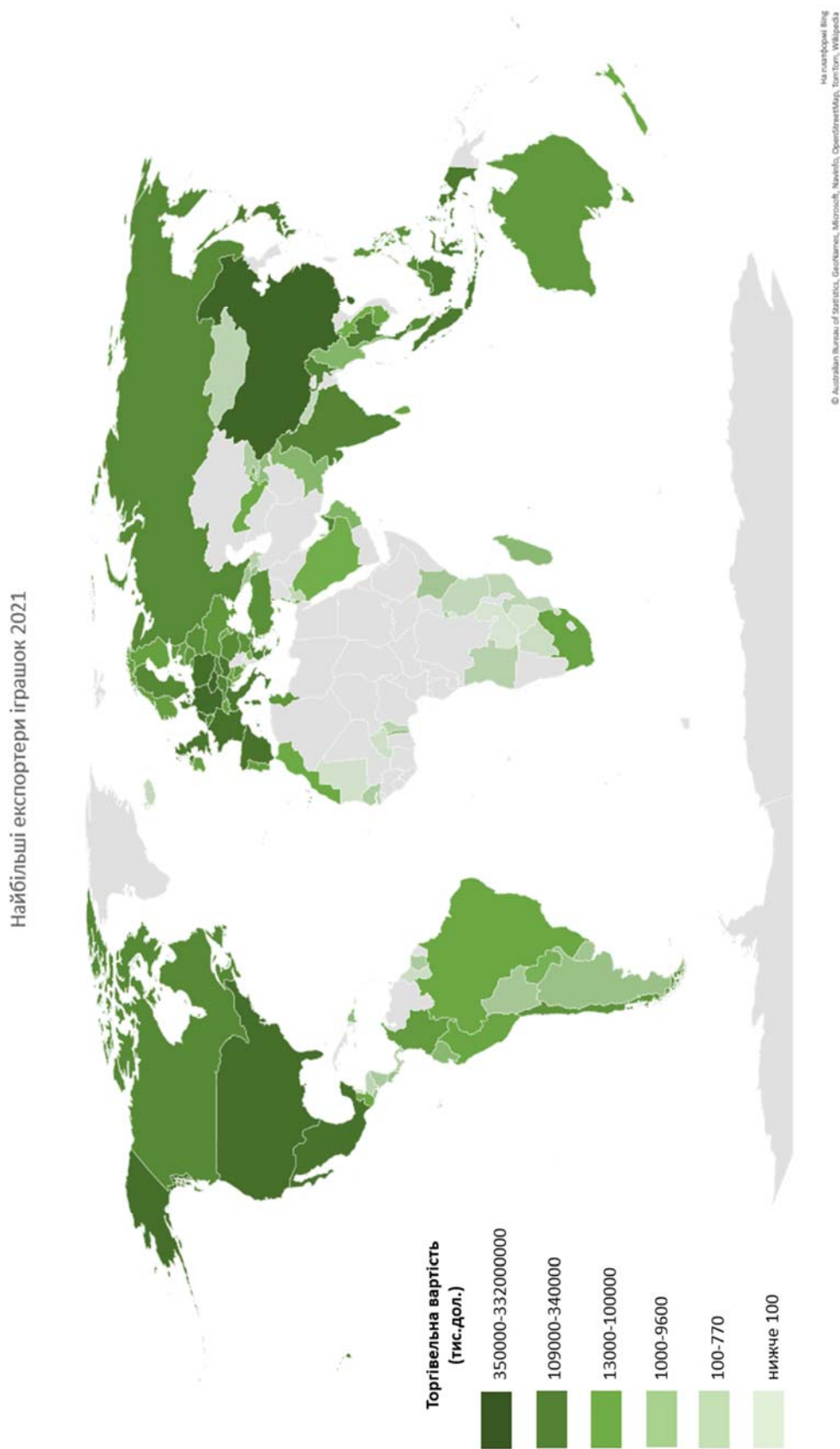

Табл. Г.1. Світовий імпорт іграшкової індустрії за період 2019-2021,

ТИС. ДОЛ.

Trade flow: import			
Reporter	Trade Value 1000USD		
	2019	2020	2021
Afghanistan	1012.09	*	*
Albania	8483.58	8996.55	*
Angola	8032.07	4132.41	4891.44
Antigua and Barbuda	762.59	*	*
Argentina	108394.55	64205.78	86775.46
Armenia	10917.89	7637.30	11358.72
Aruba	3496.04	2368.56	3034.52
Australia	1054911.14	1165651.94	1428605.24
Austria	490884.42	531137.77	618708.17
Azerbaijan	17506.54	16751.99	21485.38
Bahamas, The	1122.92	2326.94	*
Bahrain	14169.44	13326.26	*
Barbados	2301.06	1930.93	2708.43
Belarus	86989.90	90733.60	84343.90
Belgium	523743.32	437177.45	485514.60
Belize	2183.11	939.03	1669.87
Benin	710.80	718.25	980.73
Bermuda	2557.51	2304.99	3692.83
Bolivia	44066.25	21892.20	34003.15
Bosnia and Herzegovina	26171.28	22562.48	35180.75
Botswana	2580.03	3148.40	2606.55
Brazil	301033.73	195149.79	313790.86
Brunei	6406.87	8059.38	9421.60
Bulgaria	134014.28	114932.48	144745.76
Burkina Faso	369.31	260.00	497.99
Burundi	105.54	180.67	267.97
Cambodia	48171.06	33238.33	34642.63
Canada	1407684.34	1392433.67	1713030.50
Cape Verde	657.49	645.27	*
Cayman Islands	*	3842.40	4163.00
Central African Republic	36.19	54.08	*
Chile	297246.82	210304.25	392347.73
China	756383.53	772908.35	1025304.02
Colombia	122544.54	85110.03	117194.47
Comoros	32.98	38.56	140.40
Congo, Dem. Rep.	1614.29	1604.96	*
Congo, Rep.	1516.57	1132.59	1360.75
Costa Rica	52611.85	47533.01	55158.91
Cote d'Ivoire	6776.56	6460.30	*
Croatia	80776.28	72118.30	88568.21
Cyprus	29704.46	28925.43	33689.42

Czech Republic	1127745.58	1273686.74	1337499.59
Denmark	385347.02	339671.74	456658.12
Dominican Republic	33391.42	26678.43	29193.87
Ecuador	87520.71	46672.51	64647.22
Egypt, Arab Rep.	51917.33	43376.01	46679.44
El Salvador	27498.11	18756.16	29285.82
Estonia	60707.74	50937.34	64012.75
Eswatini	806.16	488.94	871.79
Ethiopia(excludes Eritrea)	3312.02	3582.81	3479.69
European Union	8590508.95	6500455.77	8351091.35
Fiji	2460.00	2049.92	2220.69
Finland	117963.11	111442.42	143065.54
France	2254185.19	2171541.47	2698251.02
French Polynesia	4794.19	4241.31	*
Gambia, The	50.65	38.77	44.89
Georgia	19916.81	17031.99	21598.14
Germany	3399220.63	3448952.54	4120059.32
Ghana	3409.68	*	*
Greece	207384.21	178959.70	254712.58
Grenada	570.69	471.76	531.07
Guatemala	64299.75	54967.39	82966.86
Guyana	2802.77	1755.79	2856.90
Honduras	23377.74	14849.01	29610.82
Hong Kong, China	1529598.23	1246364.53	1640417.67
Hungary	351841.14	331013.05	462706.00
Iceland	16727.73	13985.80	17333.77
India	298576.67	156859.84	39982.72
Indonesia	203552.23	155412.05	166821.62
Ireland	253792.04	286571.69	296784.41
Israel	176984.00	188856.00	288839.00
Italy	1183013.45	991703.66	1224803.84
Jamaica	3415.23	2531.95	*
Japan	2299262.84	2049643.79	2417956.37
Jordan	10172.01	8133.31	9706.33
Kazakhstan	201344.95	88101.80	*
Kenya	6709.95	7100.56	7603.81
Kiribati	*	95.79	*
Korea, Rep.	766809.09	737602.88	895220.70
Kuwait	54450.84	55635.55	*
Kyrgyz Republic	9234.16	3674.92	5892.77
Lao PDR	2704.11	2288.05	2486.01
Latvia	48055.81	50442.34	60095.84
Lebanon	39849.05	9487.27	15593.63
Lesotho	348.20	336.72	*
Libya	39083.61	*	*
Lithuania	70631.95	69836.39	94155.10
Luxembourg	40241.10	41052.08	46312.16
Macao	31080.39	28245.21	43159.89

Madagascar	2454.63	2343.32	2402.38
Malawi	660.11	399.16	*
Malaysia	169343.34	128678.71	149550.56
Maldives	3389.73	*	3640.05
Mali	1501.03	*	*
Malta	22126.87	18316.55	22660.30
Mauritania	125.65	150.64	1255.74
Mauritius	6151.03	6220.87	8110.60
Mexico	991415.50	729808.72	940011.47
Moldova	23911.89	23754.91	31389.73
Mongolia	4692.69	3211.72	3855.90
Montenegro	7262.58	5703.87	9547.83
Montserrat	35.58	58.25	*
Morocco	42071.66	39857.09	53655.34
Mozambique	2351.14	1497.83	2640.98
Myanmar	12444.47	8871.13	7045.12
Namibia	6659.64	4400.21	*
Nepal	6276.89	4309.43	7916.19
Netherlands	1308962.62	1268651.15	1776073.15
New Zealand	160131.63	154761.86	224099.05
Nicaragua	15856.85	12421.54	17127.35
Niger	294.50	149.82	*
Nigeria	5953.38	8512.64	5572.90
North Macedonia	8758.97	8204.36	11458.05
Norway	179650.57	203298.12	261392.93
Occ.Pal.Terr	3161.29	1597.21	*
Oman	20533.14	17875.51	20838.52
Other Asia, nes	312800.61	318800.85	375579.52
Pakistan	34688.10	24965.31	26947.61
Panama	114951.55	66121.21	54034.21
Paraguay	*	29534.42	48357.72
Peru	167556.52	135345.53	204675.79
Philippines	181985.33	108829.58	126582.27
Poland	1113511.32	1284281.53	1718727.52
Portugal	231949.01	204086.50	253232.22
Qatar	34580.67	33082.47	39105.10
Romania	340510.50	331198.12	402618.23
Russian Federation	1318132.75	1173950.32	1423707.33
Rwanda	614.72	711.20	639.86
Samoa	344.75	*	468.91
Sao Tome and Principe	111.87	100.19	109.91
Saudi Arabia	216992.14	229499.23	214864.95
Senegal	2144.12	2233.45	2584.05
Serbia, FR(Serbia/Montenegro)	43873.09	46870.80	61047.43
Seychelles	1840.60	1035.15	*
Singapore	205772.44	153901.55	181744.98
Slovak Republic	225014.56	230065.12	258543.43

Slovenia	149379.88	148930.91	168259.37
South Africa	162508.40	103344.06	161418.07
Spain	1098387.46	910151.58	1164620.41
Sri Lanka	8516.23	6295.85	10873.69
St. Lucia	784.56	512.22	*
St. Vincent and the Grenadines	318.96	*	469.69
Suriname	1695.20	979.44	798.05
Sweden	300694.24	328440.48	423235.08
Switzerland	402249.47	451010.88	531370.63
Tajikistan	1365.45	1218.36	1254.22
Tanzania	1492.51	1845.97	2192.22
Thailand	115375.78	103150.44	107948.54
Togo	177.10	786.74	427.22
Trinidad and Tobago	10899.98	7360.33	8598.38
Tunisia	9209.20	*	10932.97
Turkey	156501.47	137580.28	165160.21
Uganda	1560.48	1510.72	*
Ukraine	211939.70	208934.46	219220.53
United Arab Emirates	290159.12	240993.33	341023.41
United Kingdom	2728911.39	2702047.95	2918738.04
United States	15387285.54	14361029.19	19680481.16
Uruguay	23429.35	19222.34	23511.03
Uzbekistan	8769.24	10653.31	13029.95
Vietnam	89594.07	97256.80	*
Yemen	98.55	*	*
Zambia	3081.60	1485.43	2536.80
Zimbabwe	526.51	576.67	1254.97

*відсутні дані за певний період

Рис.Д.1. Карта найбільших імпортерів іграшок за 2019 рік

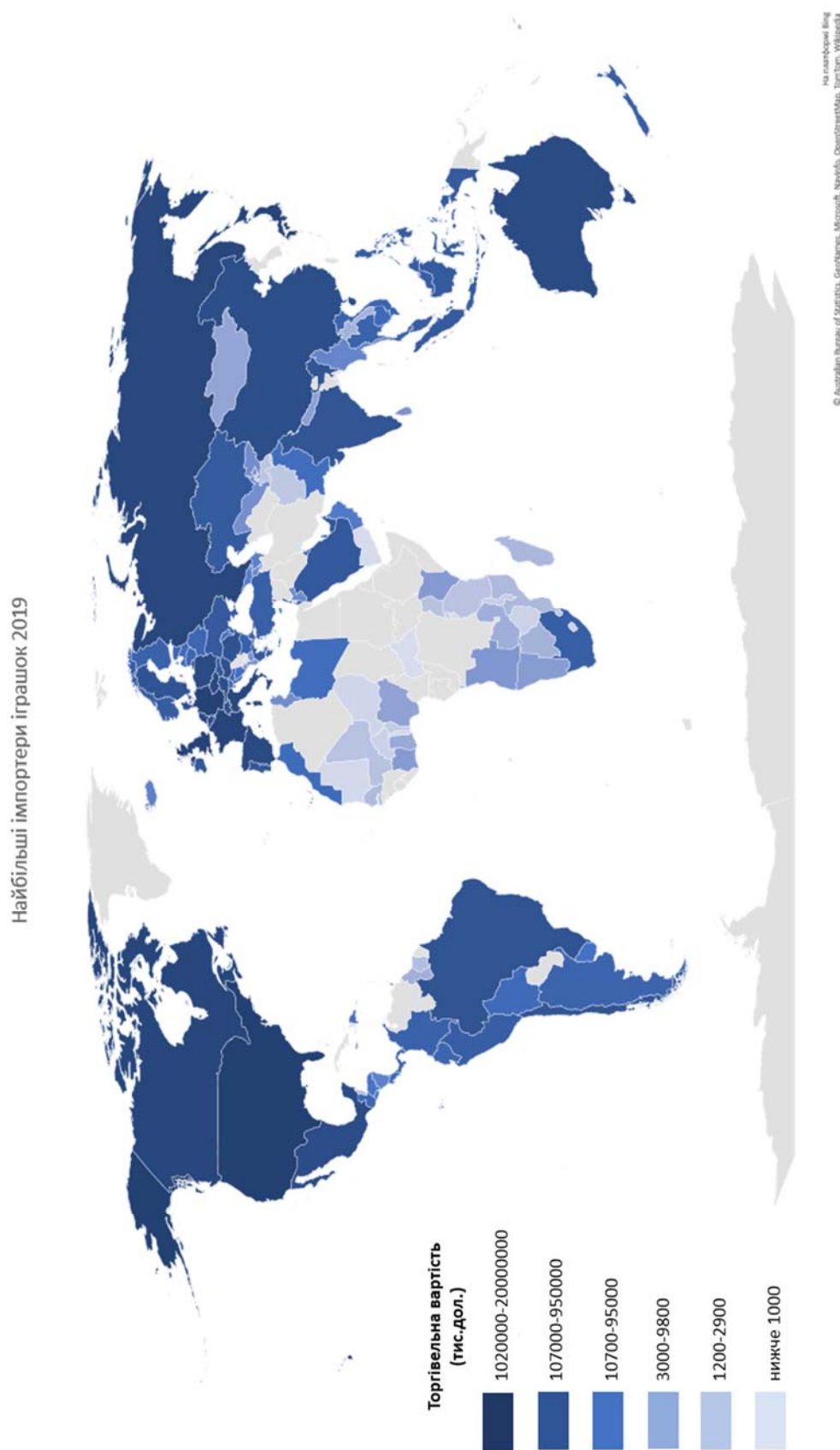

Рис.Е.1. Карта найбільших імпортерів іграшок за 2020 рік

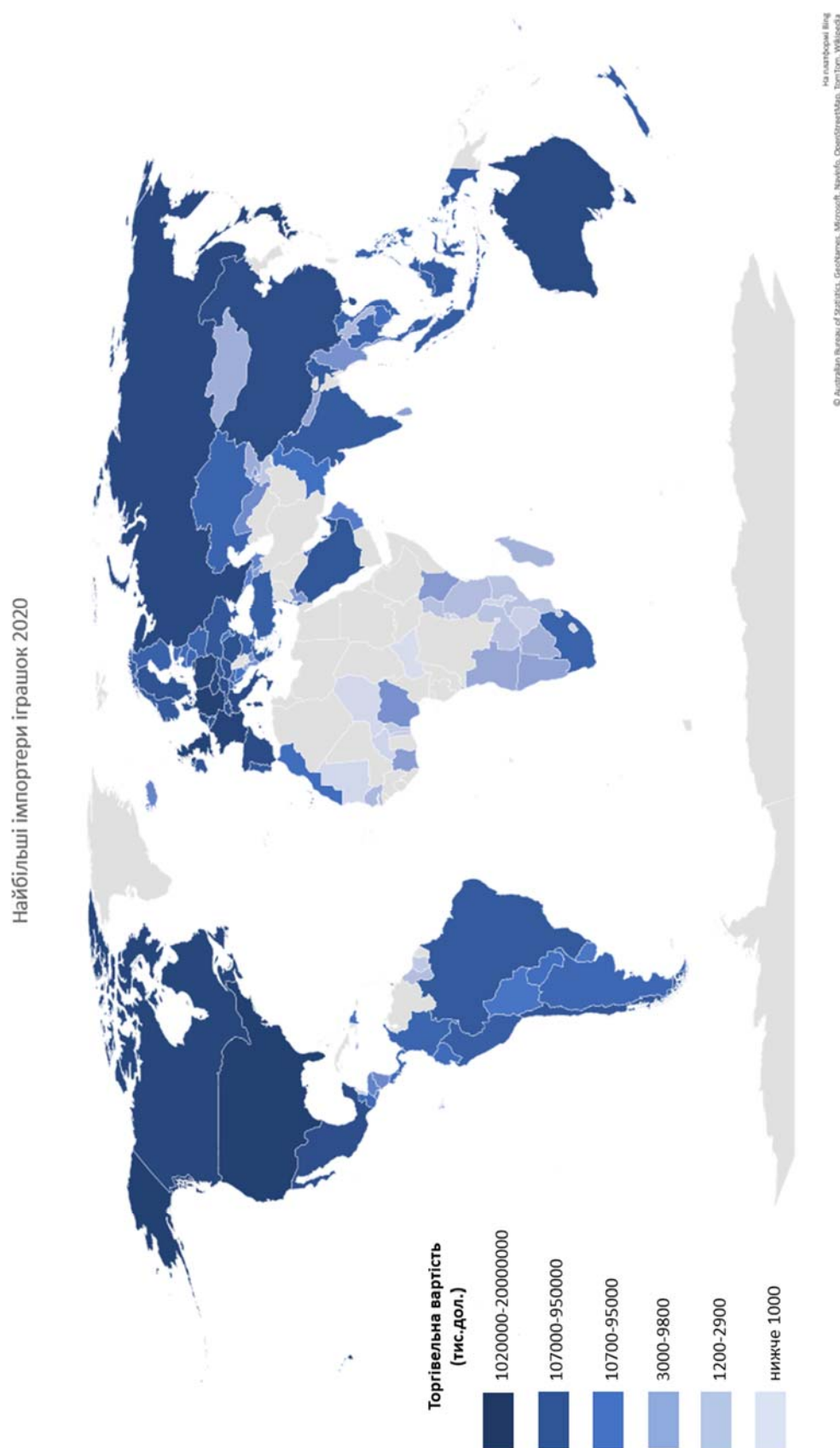

Рис.Є.1. Карта найбільших імпортерів іграшок за 2021 рік

